

2025, 12(1): 158-186

DOI: <https://doi.org/10.17572/mj2025.1.158-186>

Makaleler (Tema)

POST-TRUTH ÇAĞINDA ANTROPOSEN: İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNİ REDDEDEN LİDER SÖYLEMLERİ ÜZERİNE ELEŞTİREL BİR ANALİZ

Nadir Ateşoğlu¹, Nuriye Çelik²

Öz

Post-truth çağında bazı bilimsel gerçekler politik ve ekonomik çıkarlar doğrultusunda geleneksel veya sosyal medya aracılığıyla halka çarpıtılarak sunulabilmektedir. Bu bağlamda iklim değişikliğini inkâr eden veya önemsizleştiren söylemler geniş kitlelere kolaylıkla yayılabilir. Bu durum Antroposen çağında bir taraftan insan kaynaklı çevresel krizlerin daha da derinleşmesine yol açarken öte yandan iklim değişikliğiyle mücadele politikalarını da etkisiz hale getirmektedir. Bu çalışma post-truth çağında liderlerin iklim değişikliği söylemlerini Antroposen bağlamında incelemektedir. Donald Trump, Jair Bolsonaro, Giorgia

¹ **Nadir Ateşoğlu**, Dr. Öğretim Üyesi, Sinop Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü, natesoglu@sinop.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0561-3562

² **Nuriye Çelik**, Doç.Dr., Sinop Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü nuriyesezelcelik@gmail.com, ORCID: 0000-0001-6368-1956

Makale Geliş Tarihi: 02.02.2025 | Makale Kabul Tarihi: 15.03.2025

© **Yazar(lar) (veya ilgili kurum(lar)) 2025**. Atıf lisansı (CC BY-NC 4.0) çerçevesinde yeniden kullanılabilir. Ticari kullanımlara izin verilmez. Ayrıntılı bilgi için açık erişim politikasına bakınız. Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi tarafından yayınlanmıştır.

Meloni ve Viktor Orban'ın söylemleri Eleştirel Söylem Analizi (ESA) yöntemiyle analiz edilmiştir. Bu analiz liderlerin iklim inkârcılığı ve çevre politikalarına dair popülist ve manipülatif söylemlerini ortaya koymaktadır. Çalışmada Trump'ın "aldatmaca" söylemi, Bolsonaro'nun Amazon politikaları, Meloni'nin AB iklim politikalarına karşı tutumu ve Orban'ın ulusal egemenlik vurgusu ele alınmıştır. Sonuçlar, lider söylemlerinin politik ve kültürel bağlama göre nasıl şekillendiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: post-truth, antroposen, iklim inkârcılığı, dijital dezenformasyon, söylem analizi

THE ANTHROPOCENE IN THE AGE OF POST-TRUTH: A CRITICAL ANALYSIS OF CLIMATE CHANGE-DENYING LEADERSHIP DISCOURSES

Abstract

In the post-truth era, certain scientific facts can be distorted and presented to the public through traditional or social media in line with political and economic interests. In this context, discourses that deny or trivialize climate change can easily spread among large segments of society. This phenomenon not only deepens human-induced environmental crises in the Anthropocene era but also undermines the effectiveness of policies aimed at combating climate change. This study examines the climate change discourses of leaders in the post-truth era within the context of the Anthropocene. The discourses of Donald Trump, Jair Bolsonaro, Giorgia Meloni, and Viktor Orbán are analyzed using Critical Discourse Analysis (CDA). The analysis reveals the populist and manipulative rhetoric employed by these leaders regarding climate denial and environmental policies. The study addresses Trump's "hoax" discourse, Bolsonaro's Amazon policies, Meloni's stance against EU climate regulations, and Orbán's emphasis on national sovereignty. The findings illustrate how leaders' political discourse on climate change is shaped by specific political and cultural contexts.

Keywords: post-truth, anthropocene, climate denialism, digital disinformation, discourse analysis

Giriş

Paul Crutzen ve Eugene Stoermer tarafından 2000 yılında ortaya atılan *Antroposen Çağı* terimi insan faaliyetlerinin Dünya'nın jeolojisi ve ekosistemleri üzerindeki önemli etkisini tanımlayan yeni bir jeolojik dönemi ifade etmektedir (Crutzen ve Stoermer, 2021). Bu dönem esas olarak insan kaynaklı faaliyetlerin yönlendirdiği iklim, biyolojik çeşitlilik ve fiziksel peyzajda meydana gelen derin değişikliklerle karakterize edilmektedir. Antroposen söylemi iklim değişikliğinin aciliyetine dair artan farkındalığı ve bunun insanlık ile gezegen üzerindeki etkilerini kapsamlı bir şekilde anlamaya duyulan ihtiyacı yansıtarak evrim geçirmiştir. Kavram genellikle yirmibirinci yüzyılın önde gelen krizi olarak kabul edilen iklim değişikliği bağlamında ele alınmaktadır. İklim değişikliği Antroposen'in özünü temsil etmekte ve insan faaliyetlerinin çevre üzerindeki derin etkilerini göstererek Dünya'nın büyüme sınırlarını gözler önüne sermektedir (Hambira vd., 2020). Steffen vd.'nin (2021) çalışmaları da insan faaliyetlerinin Dünya sistemlerini şekillendiren baskın bir güç haline geldiğini ve bunun iklim düzenlerinde ve ekolojik dengelerde önemli değişikliklere yol açtığını vurgulamaktadır. İklim değişikliğinin Antroposen'in belirleyici bir unsuru olarak kabul edilmesi bu dönemin çevresel, sosyal ve ekonomik faktörlerle olan karmaşık etkileşimini ortaya koymaktadır.

Antroposen sadece kronolojik bir belirteç değil, aynı zamanda insanın Dünya ile olan ilişkisini anlama biçiminde bir paradigma değişimini temsil eder. Antroposen insan sağlığı ve ekolojik sürdürülebilirlik gibi alanlarda acil küresel değerlendirmeler gerektiren bir dizi çevresel değişikliği kapsamaktadır (Zalasiewicz vd., 2019). Bu çerçevede iklim değişikliği ve ilişkili etkilerle başa çıkmak için disiplinler arası bir yaklaşıma ihtiyaç duyulmaktadır. Rockström vd. (2009), tarafından öne sürülen gezegen sınırları kavramı ise insanlığın Dünya sistemine geri döndürülemez zararlar vermeden güvenli bir şekilde hareket edebileceği sınırları anlamak için kritik bir çerçeve sunmaktadır. Antroposen'in etkileri çevresel bilimlerin ötesine geçerek etik, felsefi ve politik boyutları da içermektedir. Hamilton (2019), Antroposen'in bireysel eylemlerin -geri dönüşüm ve karbon denkleştirme gibi- küresel felaketle başa çıkmak için bir araç olarak algılanmasına katkı sunduğunu belirtmektedir. Bu algı değişimi iklim değişikliğini hafifletmek için kolektif eylemin gerekliliğine dair daha geniş bir toplumsal farkındalığı yansıtsa da bireysel eylemlerin ekonomik ve politik yapılarla bağlantılı sistematik sorunları çözmedeki etkinliği konusunda soruları gündeme getirmektedir. Ayrıca, Antroposen söylemi, iklim değişikliği hakkında oluşturduğumuz anlatılar üzerine eleştirel düşünmeyi de teşvik etmiştir. Bu perspektifleri öne çıkararak gezegenimizin geleceği hakkında daha kapsayıcı bir diyalog teşvik edilebilir ve sürdürülebilirliğe yönelik daha adil yollar geliştirilebilir.

Politik liderler ve kamuoyu arasındaki ilişki çevresel krizlerin derinleşmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Kamuoyu liderlerin çevresel politikalar konusundaki mantıksız ve irrasyonel söylemlerini destekleyerek, kendi kısa vadeli çıkarlarını ön plana çıkarmakta ve uzun vadeli sürdürülebilirlik politikalarını göz ardı

etmektedir. Bu durum kamuoyunun kolaylıkla manipüle edilebilen yapısından kaynaklanmaktadır. Örneğin, çevre dostu uygulamalara karşı geliştirilen “İklim değişikliğine inanmıyorum!”³ gibi popülist söylemler halk nezdinde geniş destek bulmakta ve söylem sahiplerini iktidara taşımaktadır. Öte yandan bu söylemler, liderlerin halkın ekonomik hassasiyetlerine oynayarak çevresel politikaları baltalamasına da neden olmaktadır. Çünkü kısa vadeli bireysel ekonomik kaygıları kaşıyan politika yapma biçimi uzun vadeli çevresel faydaların önüne geçmektedir. Sürecin sonunda liderlerin söylemlerinin kamuoyu tarafından benimsenmesi bir tür suç ortaklığı yaratmakta ve çevresel sorunların çözümünü engelleyen çözümsüz ve sonsuz bir döngü oluşturmaktadır.

Laclau (2005) popülist söylem teorisinde, halk ve elitler arasındaki çatışmanın siyasi söylemde merkezi bir yer tuttuğunu ve liderlerin bu çatışmayı kullanarak halkın duygusal tepkilerini mobilize ettiklerini ileri sürmektedir. İklim politikalarına yönelik popülist söylemler, sıklıkla bilimsel gerçekleri göz ardı eden ve ekonomik kaygıları ön plana çıkaran bir çerçeve sunmaktadır. Post-truth⁴ (hakikatin önemsizleşmesi) yaklaşımı ise bireylerin duygusal tepkilerinin, nesnel gerçeklerin önüne geçtiği bir ortamda, liderlerin bu durumu manipüle edebilme gücünü incelemektedir (McIntyre, 2018). Bu nedenle milliyetçiliği veya ekonomiyi öne alan popülist söylemler, halkın çevresel politikalara olumsuz yaklaşmasına neden olmaktadır. İklim değişikliğiyle mücadelede bireysel ve toplumsal sorumluluğun kritik olduğu bu çağda, politik aktörlerin popülist söylemler yoluyla çevresel sürdürülebilirliği sekteye uğratması, post-truth çağının temel dinamiklerinden biri olarak ele alınmalıdır.

Bu çalışma, iklim değişikliğiyle ilgili klasik medya ve sosyal medyadaki lider söylemlerini derleyip tartışmayı amaçlamaktadır. Popülist lider söylemleri hakikatin önemsizleştiği bir dönemde çevreci politikaları da içerecek şekilde şekillenmektedir.

Post-truth ve dijital dezenformasyonun iklim değişikliği inkârındaki gücü

Oxford Sözlüğü tarafından 2016 yılında yılın kelimesi olarak ilan edilen “post-truth” kavramı, demokrasi ve medya tartışmalarının yanı sıra gerçeklik ve sosyal inşacılık kavramları çerçevesinde de ele alınmaktadır (Davies, 2016; Corner, 2017; Russell, 2017; Cooke, 2017; Waisbord, 2018; Loseke, 2018; McIntyre, 2018). Bu kavram, çağdaş toplumda hakikat kavrayışının nasıl şekillendiğini ve bilgiye olan güvenin nasıl sarsıldığını inceleyen disiplinler arası bir konu haline gelmiştir çünkü post-truth, özellikle bireylerin duygularına ve kişisel

³ “I don’t believe it.” Donald Trump’ın iklim değişikliği hakkındaki fikri. Erişim Adresi: <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-51213003>
Erişim Tarihi: 25.01.2025

⁴ Post-truth kavramı Türkçe’ye hakikat sonrası veya hakikatin önemsizleşmesi şeklinde çevrilmiştir. Bu çalışmada kavram, hakikatin önemsizleşmesi (Alpay, 2020, s. 16) anlamında kullanılmıştır. Bununla birlikte Türkçe akademik yazında yer yer kullanıldığı gibi kavramın orijinal haliyle kullanılmasına karar verilmiştir.

inançlarına hitap eden söylemlerin nasıl olup da nesnel gerçeklerden daha etkili olduğunu anlama çabasıdır (Çelik, 2021, s. 1541). Post-truth kavramı özellikle iklim değişikliği bağlamında, çağdaş politik ve sosyal dinamikleri analiz etmek için de kritik bir bakış açısı olarak ortaya çıkmıştır. Post-truth, geniş anlamda, nesnel gerçeklerin kamuoyunun şekillenmesinde duygu ve kişisel inançlara kıyasla daha az etkili olduğu durumları ifade etmektedir (Speed & Mannion, 2017). Bu olgu, bilimsel fikir birliğinin yanlış bilgilendirme, duygusal söylemler ve politik gündemlerle şekillenen kamu algısıyla sıklıkla çatıştığı iklim değişikliği söylemi açısından önemli sonuçlar doğurmaktadır. Post-truth siyasetin ortaya koyduğu en büyük zorluklardan biri olup bilimsel uzmanlığa duyulan güvenin aşınmasıdır. Lewandowsky ve arkadaşlarına göre (2017), post-truth dönemi, özellikle iklim bilimi gibi bilimsel alanlarda, yerleşik bilgiye ve uzmanlığa yönelik artan bir şüphecilik ile karakterize edilmektedir. Bu şüphecilik, duygusal çağrılar kullanan yanlış bilgilendirme kampanyalarıyla beslenmekte ve bilimsel kanıtlara giderek daha fazla direnç gösteren bir kamuoyu oluşturmaktadır (Ozeke vd., 2018). İklim değişikliği açısından bu durum oldukça ciddidir çünkü iklim biliminin kamuoyunda kabul görmesi, politika oluşturma ve çevresel bozulmayı hafifletmeye yönelik ortak çabalar için hayati öneme sahiptir. Ayrıca post-truth ile iklim değişikliği arasındaki ilişki, politik aktörlerin kendi çıkarlarına hizmet etmek için bilgiyi manipüle etmesiyle daha da karmaşık bir hale gelmektedir. Evi & Ari (2022), politik liderlerin post-truth anlatılarını kullanarak kendi gündemleriyle örtüşen alternatif gerçeklikler yaratabildiğini ve bunun genellikle gerçeklerin doğruluğunu gölgede bıraktığını vurgulamaktadır. Bu tür manipülasyonlar, kamu politikaları ile bilimsel öneriler arasındaki önemli bir kopuşa yol açmakta ve etkili iklim değişikliği mücadele çabalarını baltalamaktadır. İklim biliminin seçici bir şekilde sunulması veya çarpıtılması, çevresel söylemde post-truth dinamiklerinin doğurduğu zorlukları gözler önüne sermektedir.

Medya ortamı da iklim değişikliğiyle ilgili post-truth anlatılarının yayılmasında kritik bir rol oynamaktadır. Schmitt & Li (2019), medyanın bilimsel gerçekleri bulanıklaştırarak yanlış bilgilerin gelişmesine elverişli bir ortam yarattığını tartışmaktadır. Sosyal medya platformlarının yükselişi bu sorunu daha da kötüleştirmiştir; bu platformlar, yanlış bilgilerin ve “alternatif gerçeklerin” hızla yayılmasına olanak tanıyarak genellikle sansasyonelliği doğruluğun önüne koymaktadır (Çelik, 2020). Bu ortam, kamuoyunu yanıltmakla kalmayıp, doğru bilgileri aktarmaya çalışan bilim insanları ve iletişimcilerin çabalarını da karmaşık hale getirmektedir. Yanlış bilgilendirmenin yanı sıra, iklim değişikliği anlatılarının duygusal çekiciliği de post-truth bağlamında önemli bir faktördür. Palliser & Dodson (2019), duygusal çağrılar bilimsel gerçekleri gölgede bıraktığında, kamuoyunun giderek daha esnek hale geldiğini ve iklim konularında kutuplaşmış bakış açılarına yol açtığını savunmaktadır. Duygusal katılım hem harekete geçme aracı hem de rasyonel söylemin önündeki bir engel olabilir; bireyler, bilimsel kanıtlarla desteklenen veriler yerine kendi değerleriyle örtüşen inançlara tutunabilir. Bu nedenle, kamuoyunu duygusal olarak dahil ederken, aynı zamanda iklim tartışmalarında gerçeklere bağlılığı teşvik etmenin yollarını bulmak kritik bir sorundur.

Post-truth'un iklim değişikliği üzerindeki etkileri yalnızca kamu algısıyla sınırlı kalmayıp, politika oluşturma alanına da uzanmaktadır. Fischer (2022), popülizm ve post-truth siyasetinin iç içe geçmesi sonucunda bilimsel uzmanlığın sıklıkla göz ardı edildiğini ve bunun yerine belirli seçmen tabanlarına hitap eden popülist söylemlerin tercih edildiğini belirtmektedir. Bu eğilim, iklim politikaları açısından önemli bir risk oluşturmakta, kararların bilimsel fikir birliğinden ziyade politik çıkarlara dayanmasına neden olmaktadır. Politikacılar için zorluk, iklim eylemlerinin sağlam bilimsel kanıtlara dayandırılmasını sağlarken, halkın duygusal ve ideolojik kaygılarını da ele almak olacaktır. Ayrıca post-truth olgusu, çağdaş toplumda hakikat ve bilgi kavramları hakkında kritik soruları gündeme getirmektedir. Harambam ve arkadaşları (2022), epistemik otoritelere yönelik artan çoğulculuk ve şüphecilik, iklim değişikliği etrafında tutarlı bir anlatı oluşturmaya zorlaştıran parçalanmış bir hakikat anlayışına yol açtığını öne sürmektedir. Bu parçalanma, ortak bir anlayış eksikliğine neden olarak iklim değişikliğiyle mücadelede kolektif hareketi zorlaştırmaktadır. Bu nedenle, çeşitli bakış açılarını dikkate alırken tartışmaları bilimsel gerçeklere dayandıran daha birleşik bir söylem oluşturmak önemlidir. Eğitim sektörü de post-truth çağında önemli zorluklarla karşı karşıya kalmaktadır, özellikle bireylerin karmaşık bilgi ortamlarında gezinmelerini sağlayacak eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Van Poeck (2019), çevresel eğitimin bireyleri doğru bilgiyi yanlış bilgiden ayırt edebilecek becerilerle donatmadaki önemine dikkat çekmektedir. İklim değişikliği giderek daha acil bir sorun haline geldikçe, eğitim girişimlerinin medya okuryazarlığını ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirmeye öncelik vermesi gerekmektedir. Bununla birlikte medya araçlarındaki iklim değişikliği karşıtı söylemlerin post-truth aracılığıyla gücünü arttırdığı görülmektedir.

Facebook, Twitter ve YouTube gibi sosyal medya platformlarında iklim değişikliği karşıtı anlatıların yayılması, dezenformasyon ekosistemi, politik dinamikler ve ekonomik çıkarlarla derinlemesine iç içe geçmiş karmaşık bir olgu yaratmaktadır. Bu platformlar, yanlış bilgilerin hızla yayılmasını sağlayarak kamuoyunun iklim bilimine dair anlayışını zayıflatan birer aracı işlevi görmektedir. Araştırmalar, sosyal medyada yanlış bilgilerin doğru haberlere kıyasla altı kat daha hızlı yayıldığını göstermektedir; bu da dijital bilgi ortamının yarattığı zorlukları ortaya koymaktadır (Vosoughi vd., 2018). Sosyal medyanın yapısal özellikleri, genellikle sansasyonel içeriği gerçek bilgilere tercih etmekte ve bu durum, iklim değişikliğiyle ilgili yanıltıcı anlatıların artmasına yol açmaktadır (Strudwicke & Grant, 2020). İklim değişikliğinin politikleşmesi, konuyla ilgili söylemleri önemli ölçüde etkilemektedir. Araştırmalar, iklim biliminin politikleşmesinin iklimle ilgili tartışmalarda çatışmayı körüklediğini ve etkili iklim politikalarının uygulanmasını engellediğini göstermektedir (Strudwicke & Grant, 2020). Bu kutuplaşma, sıklıkla "Şüphe Tacirleri" (*Merchants of Doubt*) olarak adlandırılan ve iklim değişikliği konusunda bilimsel fikir birliğini sarsmayı amaçlayan dezenformasyon kampanyaları yürüten örgütlü gruplar tarafından daha da pekiştirilmektedir (Linden vd., 2017). Bu kampanyalar, kamuoyunda kafa karışıklığı ve şüphe yaratmak amacıyla stratejik olarak tasarlanmakta ve böylece iklim konularında siyasi eylemleri geciktirmektedir. Sosyal medyanın bu kampanyaları kolaylaştırmadaki rolü göz ardı edilemez; zira bu platformlar, yerleşik bilimsel bilgilere meydan

okuyan karşıt iddiaların hızla ve geniş çapta yayılmasını mümkün kılmaktadır (Boussalis & Coan, 2016). Bununla birlikte, sosyal medya ve iklim değişikliği anlatıları arasındaki ilişkiyi daha da karmaşık hale getiren bir diğer unsur da ekonomik dinamiklerdir. Fosil yakıtlar ve çevresel açıdan zararlı diğer sektörlerde çıkarı olan şirketler, ekonomik çıkarlarını korumak amacıyla dezenformasyon çabalarını finanse etmektedir (Farrell, 2016). Bu kurumsal finansman, ideolojik kutuplaşmayı artırmakta ve bu çıkarlarla uyumlu bireyler ile organizasyonların iklim eyleminin aciliyetini küçümseyen anlatılar yaymasını sağlamaktadır (Treen vd., 2020). Ekonomik motivasyonların sosyal medya dinamikleriyle kesişmesi, dezenformasyonun gelişebileceği bir ortam yaratmakta ve kamuoyunun kafa karışıklığına ve iklim değişikliği konusundaki hareketsizliğe yol açmaktadır (Lewandowsky, 2021).

Sosyal medya platformları ayrıca yankı odalarının (*echo chambers*) oluşumuna da katkı sağlamakta ve kullanıcıların çoğunlukla kendi mevcut inançlarıyla uyumlu bilgilere maruz kalmalarına neden olmaktadır (Çelik, 2022, s.65). Bu olgu, özellikle iklim değişikliği tartışmalarında belirgin hale gelmekte ve bireylerin iklim bilimine yönelik şüphelerini veya inkârlarını pekiştiren topluluklara yönelmesine yol açmaktadır (Williams vd., 2015). Sosyal medyanın ağ yapısı bu yankı odalarının genişlemesine olanak tanımakta ve doğru bilgilerin bu kapalı çevrelere ulaşmasını zorlaştırmaktadır (Thapa Magar vd., 2024). Sonuç olarak, dezenformasyonun bu dijital ortamlar içinde kontrolsüz bir şekilde yayılması, kamuoyunun kolektif zekasını zayıflatmaktadır (Lo & Zhang, 2022). İklim değişikliği dezenformasyonuna maruz kalan bireylerin yaşadığı bilişsel uyumsuzluk da sorunu daha da karmaşık hale getirmektedir. Araştırmalar çelişkili bilgilerle karşılaşan bireylerin inançları ile sunulan gerçekleri uzlaştırmada zorluk yaşayabileceğini ve bunun da bilimsel fikir birliğini kabul etmeye karşı direnci artırabileceğini göstermektedir (Wolff & Taddicken, 2024). Dezenformasyon kampanyaları bu psikolojik engelden faydalanarak genellikle komplo teorileri içeren mesajlarla iklim bilimcilerinin güvenilirliğine ve iklim biliminin geçerliliğine gölge düşürmektedir (Boussalis & Coan, 2016). Bu durum kamuoyunda iklim değişikliği konusunda artan bir kutuplaşmaya yol açmakta ve birçok bireyin bilimsel kanıtları göz ardı ederek ideolojik pozisyonlarını korumasına sebep olmaktadır.

İklim değişikliği söylemlerinin sosyal medya platformları aracılığıyla şekillenmesinde sosyal botların (*automated accounts*) rolü de dikkate değer bir faktördür. Bu otomatik hesaplar dezenformasyon anlatılarını yayarak büyük miktarda içerik üretebilmekte ve böylece kamuoyunun algısını çarpıtabilmektedir (Thapa Magar vd., 2024). Örneğin, Avustralya'daki orman yangınları sırasında sosyal botların iklim değişikliği söylemlerini şekillendirmede önemli bir rol oynadığı tespit edilmiştir (Thapa Magar vd., 2024). Bu tür manipülasyonlar kamuoyunun algısını yönlendirebilir ve siyasi gündemleri etkileyebilir. Bilhassa popülist söylemler iklim değişikliği inkârında uluslararası politik eylemlere yol açacak güce sahiptir.

Popülist söylemlerde iklim değişikliği inkârı ve politika etkileri

Popülist söylemler ve iklim değişikliği karşıtı duygular politik ideoloji kamu algısı ve sosyo-ekonomik faktörlerin karmaşık bir etkileşimiyle yakından ilişkilidir. Halkı elitlere karşı temsil etme iddiasıyla öne çıkan popülizm, genellikle yerleşik bilimsel uzlaşıya, özellikle de iklim değişikliği konusunda, şüphecilik çerçevesinde yaklaşmaktadır. Bu şüphecilik, iklim değişikliğini elit bir manipülasyon anlatısı olarak çerçeveleyen popülist tutumlara derinlemesine kök salmıştır; bilimsel uzmanlar, sıradan vatandaşların çıkarlarını temsil etmeyen, halktan kopuk bir elitin parçası olarak görülmektedir (Huber, 2020; Huber vd., 2020; Lockwood, 2018). Araştırmalar popülist tutumların iklim şüpheciliği ile önemli ölçüde ilişkili olduğunu göstermektedir. Örneğin, Huber'in çalışması, popülist eğilimlere sahip bireylerin iklim değişikliği konusunda daha fazla şüphecilik sergilediğini ve çevreyi koruma önlemlerine karşı çıktığını ortaya koymaktadır (Huber, 2020). Bu şüphecilik, sıklıkla bilimsel kurumlara duyulan güvensizlik ve iklim değişikliğinin kişisel özgürlükleri ve ekonomik büyümeyi kısıtlamak amacıyla elitler tarafından abartıldığı veya uydurulduğu inancıyla beslenmektedir (Huber vd., 2020; Lockwood, 2018). Bu tür anlatılar özellikle Avrupa ve Kuzey Amerika'da giderek güç kazanan sağ popülist hareketler içinde önemli bir yankı bulmaktadır (Lockwood, 2018; Forchtner, 2019). Bunun yanı sıra ekonomik bağlam kamuoyunun iklim değişikliğine yönelik endişelerini şekillendirmede kritik bir rol oynamaktadır. Duijndam & Beukering'in analizleri (2021) ekonomik faktörlerin sağ popülizm ile birlikte Avrupa'daki halkın iklim değişikliğine yönelik tutumlarını önemli ölçüde etkilediğini göstermektedir. Ekonomik durgunluklar veya ekonomik istikrara yönelik algılanan tehditler, iklim değişikliği karşıtı duyguları körüklemektedir ve popülist liderler, bu korkuları, ekonomik büyümeye ve iş güvencesine zarar verecek çevresel politikalar olarak çerçeveleyerek destek toplamaktadır (Duijndam & Beukering, 2021). Bu dinamik, popülist retoriğin iklim eylemlerini elitist ve sıradan insanlardan kopuk olarak reddeden bir söylem üretmesine elverişli bir ortam yaratmaktadır.

İklim değişikliğinin politik bir mesele olarak çerçevelenmesi, kamu algısını daha da karmaşık hale getirmektedir. Popülist liderler iklim değişikliği politikalarını elitlerin kitleleri kontrol etmek için bir aracı olarak tasvir etmekte ve bu söylem, geleneksel politik söylemler tarafından dışlanmış hisseden bireyler arasında yankı bulmaktadır (Huber, 2020; Huber vd., 2020; Lockwood, 2018). Bu tür çerçevelemeler bilimsel fikir birliğini zayıflatmakla kalmayıp kamuoyunu kutuplaştırmakta ve iklim değişikliğine yönelik ortak bir yanıt geliştirilmesini zorlaştırmaktadır. Popülist anlatılar iklim değişikliğini sahte bir kriz olarak konumlandırarak, destekçileri arasında eylemsizliği ve şüpheciliği meşrulaştırmaktadır (Huber vd., 2020; Lockwood, 2018). Bunun yanı sıra popülist söylemler genellikle iklim değişikliğini basitleştirilmiş bir çerçeveye indirgemekte ve konuyu "halk" ile "elit" arasındaki ikili bir çatışma olarak sunmaktadır. Bu indirgemeci bakış açısı iklim biliminin karmaşıklığını ve çevresel sorunların çok yönlü doğasını göz ardı

etmekte ve kamu söyleminin nüanslardan yoksun olmasına yol açmaktadır (Huber, 2020; Lockwood, 2018; Forchtner, 2019). Bu tür söylemlerin sonuçları ciddi olup, etkili iklim eylemlerini engellemekte ve çevresel girişimleri destekleyebilecek bireyleri dışlamaktadır. Ayrıca popülizm ve iklim şüpheciliği arasındaki ilişki farklı politik bağlamlarda homojen bir yapı arz etmemektedir. Örneğin, sağ popülizm iklim değişikliğine açıkça karşıt bir tutum sergilerken, sol popülizm çevresel kaygıları daha fazla içeren ancak mevcut politik ve ekonomik sistemleri eleştiren daha nüanslı bir yaklaşım benimseyebilir (Buzogány & Mohamad-Klotzbach, 2021). Bu farklılık, popülist hareketlerin ideolojik temellerine ve faaliyet gösterdikleri spesifik sosyo-politik bağlamlara bağlı olarak iklim söylemi üzerinde farklı etkiler yaratabileceğini göstermektedir. Bu dinamiklerin iklim politikaları ve kamu katılımı açısından önemli sonuçları vardır. Popülist hareketlerin etkisi arttıkça popülist söylemler ile iklim değişikliği karşıtı tutumlar arasındaki ilişkinin anlaşılması, bilimsel kanıtlar ile kamu algısı arasındaki uçurumu kapatmak için etkili iletişim stratejilerinin geliştirilmesi açısından kritik hale gelmektedir (Huber, 2020; Huber vd., 2020; Lockwood, 2018). Popülist duyguları besleyen korku ve endişelere uygun ve kapsayıcı yanıtlar verilebilirse iklim değişikliğinin politik bölünmelerin ötesine geçen ortak bir sorun olarak yeniden çerçevelenmesi mümkün olabilir. Bu nedenle bu çalışmada popülist söylemleri kullanarak iklim değişikliğine karşıt kamuoyu yaratan politik liderlerin söylemleri analiz edilmektedir. Bu söylemler post-truth ortamının hâkim olduğu ve sosyal medyanın demokrasinin dördüncü kuvveti olarak hüküm sürdüğü günümüz dünyasında, yeniden üretilen gerçek dışı gerçeklerin hangi duygu ve değerlere hitap ettiğini anlamayı sağlamaktadır. Ayrıca bu söylemlerin neden olduğu uluslararası politika değişimlerini analiz etmek de söylemlerin gücünü anlamak bakımından elzemdir.

Yöntem

Bu araştırma eleştirel söylem analizi yaklaşımını benimsemektedir. Analiz sürecinde söylemlerin tematik ve bağlamsal değerlendirmesi yoluyla içerik analizi gerçekleştirilecek ve bilimsel belirsizlik yaratma, popülist retorik ve ekonomik argümanlar gibi dezenformasyon stratejileri belirlenecektir.

Araştırmanın örneklem grubunu iklim değişikliği hakkındaki söylemleri incelenen dört siyasi lider oluşturmaktadır. Bu liderler, çalışmanın amacına uygun olarak belirlenmiş iki temel ölçüte göre seçilmiştir. İlk olarak iklim politikaları bağlamında benzer tutumlar sergileyen ve iklim değişikliği konusunda inkârcı, küçümseyici veya bilimsel belirsizlik vurgusu yapan liderlere odaklanılmıştır. Bu kriter uyan liderler, örneğin uluslararası düzeyde Paris İklim Anlaşmasından çekilme, fosil yakıt kullanımını teşvik etme veya çevresel düzenlemeleri gevşetme gibi politika kararları almış; iklim bilimini reddeden veya önemsizleştiren açıklamalarıyla tanınmışlardır. İkinci kriter olarak, popülist ve post-truth söylemleri aktif şekilde kullanan liderler tercih edilmiştir. Bu liderler, bilimsel gerçekleri değersizleştiren veya “alternatif gerçekler” ortaya koyan bir siyaset diline sahiptir; toplumu ikna etmek için halkın duygularını manipüle eden, ekonomik

büyüme vs. çevre koruma ikilemini keskinleştiren ve zaman zaman komplo teorilerine dayalı iddialar dile getiren bir söylem stratejisi izlemektedir. Belirlenen bu iki kritere birden uyan liderler olarak Donald Trump (Amerika Birleşik Devletleri), Jair Bolsonaro (Brezilya), Giorgia Meloni (İtalya) ve Viktor Orban (Macaristan) analiz kapsamına alınmıştır. Bu dört lider, farklı ülkeleri temsil etmelerine rağmen iklim inkârcılığı ve post-truth söylem kullanımı bakımından ortak özellikler sergiledikleri için çalışmanın odak noktası olarak seçilmiştir.

Veri toplama süreci bu liderlerin iklim değişikliği ve çevre politikalarıyla ilgili kamusal söylemlerinin derlenmesiyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmada analiz edilen veri seti, belirtilen liderlerin konuşmalarını, açıklamalarını ve sosyal medya paylaşımlarını içermektedir. Özellikle liderlerin resmî konuşmaları, basın açıklamaları, röportajları ve Twitter gibi sosyal medya platformlarındaki paylaşımları taranmıştır. Bu söylemlere ait metinler ve alıntılar, 2016-2023 yılları arasında yayımlanmış güvenilir kaynaklardan, 2024 yılı Aralık ve 2025 yılı Ocak aylarında derlenmiştir. Veri derleme aşamasında uluslararası ve ulusal medya kuruluşlarının içeriklerinden yararlanılmış; örneğin *BBC*, *Reuters*, *The Guardian* gibi güvenilir haber kaynaklarında yer alan ilgili haberler incelenmiştir. Elde edilen tüm ilgili içerikler ve alıntılar, çalışmanın sonunda detaylı olarak listelenmiştir. Farklı dillerdeki orijinal ifadelerin analizinde, anlam bütünlüğünü korumak amacıyla gerektiğinde güvenilir çeviriler kullanılmış ve dil farklılıklarından doğabilecek anlam kaymaları asgari düzeye indirilmeye çalışılmıştır. Bu şekilde, derlenen söylem verisinin kapsamı ve kaynakları şeffaf bir biçimde ortaya konmuştur.

Metin analizi: İlk aşamada, liderlerin söylemlerinin dilsel özellikleri detaylı olarak incelenmiştir. Söylemlerde kullanılan kelime seçimleri, metaforlar, retorik stratejiler ve tekrar eden temalar betimleyici bir analizle çözümlenmiştir. Örneğin, Donald Trump'ın "iklim değişikliği bir aldatmacadır" şeklindeki iddiası veya Giorgia Meloni'nin AB iklim politikalarını "endüstriyel intihar" olarak nitelemesi, metin düzeyinde dikkate alınan çarpıcı ifadelerle örnek olarak değerlendirildi. Bu tür ifadelerin dilbilimsel yapısı ve vurgu yaptığı kavramlar analiz edilerek liderlerin söylemlerine nüfuz eden temel temalar belirlendi.

Söylem pratiklerinin analizi: İkinci aşamada, söz konusu metinlerin üretim, dolaşım ve tüketim bağlamı incelenmiştir. Liderlerin iklim konusundaki açıklama ve söylemlerinin medyada, sosyal medyada ve genel kamuoyu içerisinde nasıl yaygınlaştığı araştırılmıştır. Bu çerçevede, sosyal medya platformlarındaki etkileşim oranları (beğeni, paylaşım, yorum gibi) incelenmiş; ayrıca gazete haberleri ve televizyon tartışmaları gibi geleneksel medya kanallarında bu söylemlerin nasıl yansıtıldığı analiz edilmiştir. Böylece her bir söylemin toplumda ne şekilde dolaşıma girdiği ve hangi kitlelere ulaştığı anlaşılmaya çalışılmıştır. Bu düzey liderlerin mesajlarının sadece ne söyledikleriyle değil, aynı zamanda bu mesajların hangi kanallarla ve ne ölçüde yayıldığıyla ilgilenmektedir. Bu veriler söylemlerin popüleritesini ve tartışma yaratma potansiyelini değerlendirmek için kullanılmıştır.

Sosyo-kültürel pratiklerin analizi: Üçüncü ve son aşamada, lider söylemlerinin içinde yer aldığı geniş toplumsal ve politik bağlam ele alınmıştır. Her bir liderin iklim değişikliğiyle ilgili söylemlerinin, kendi ülkesinin siyasal yapısı, kültürel dinamikleri ve kamuoyunun iklim politikasına bakışı üzerindeki etkileri değerlendirildi. Bu düzeyde analiz, söylemlerin toplumsal sonuçlarını ve politik yansımalarını anlamaya odaklanmaktadır. Örneğin, Jair Bolsonaro'nun Amazon Ormanları politikaları etrafındaki söylemleri ele tartışılmış; Viktor Orban'ın iklim konusunu ulusal egemenlik perspektifine oturtan açıklamalarının Macaristan'daki iklim politikası tartışmalarına etkisi değerlendirilmiştir.

Araştırma Bulguları

Amerika Birleşik Devletleri ve Donald Trump'ın söylemleri

İklim değişikliği günümüzde özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nde ve diğer sanayileşmiş ülkelerde ideolojik bir ayrım noktası haline gelmiştir. Toplum, siyasi görüşlerine göre bölünmüş durumdadır: Demokratlar ve liberaller iklim değişikliğinin varlığını kabul edip buna karşı önlem alınmasını savunurken, Cumhuriyetçiler ve muhafazakârlar ise bu sorunu kabul etmekte isteksiz davranmakta ya da çözüm önerilerine karşı çıkmaktadır (Wong-Parodi & Feygina, 2019).

Donald Trump'ın iklim değişikliğine yönelik tutumu bilimsel kanıtları reddeden, ekonomik kaygıları öne çıkaran ve düzenlemeleri gevşetmeyi amaçlayan bir yaklaşımla şekillenmiştir. Başkanlığı döneminde Paris İklim Anlaşmasından çekilmesi ve fosil yakıt endüstrisini teşvik eden politikaları, çevresel sürdürülebilirlik yerine kısa vadeli ekonomik çıkarları önceliğini göstermektedir. Trump iklim değişikliğini “aldatmaca” olarak nitelendirerek bilimsel konsensüse meydan okumuş ve iklim politikalarını küresel rekabet açısından bir yük olarak değerlendirmiştir. Ancak bu yaklaşım, yalnızca çevresel zararları artırmakla kalmamış, aynı zamanda iklim değişikliğiyle mücadeleyi siyasi ve ideolojik bir meseleye dönüştürerek toplumsal kutuplaşmayı derinleştirmiştir. Bu durum, bilimsel gerçeklerin politik retorik içinde nasıl şekillendirildiğini ve ekonomik çıkarlarla nasıl çatıştığını anlamak açısından önemli bir örnek teşkil etmektedir.

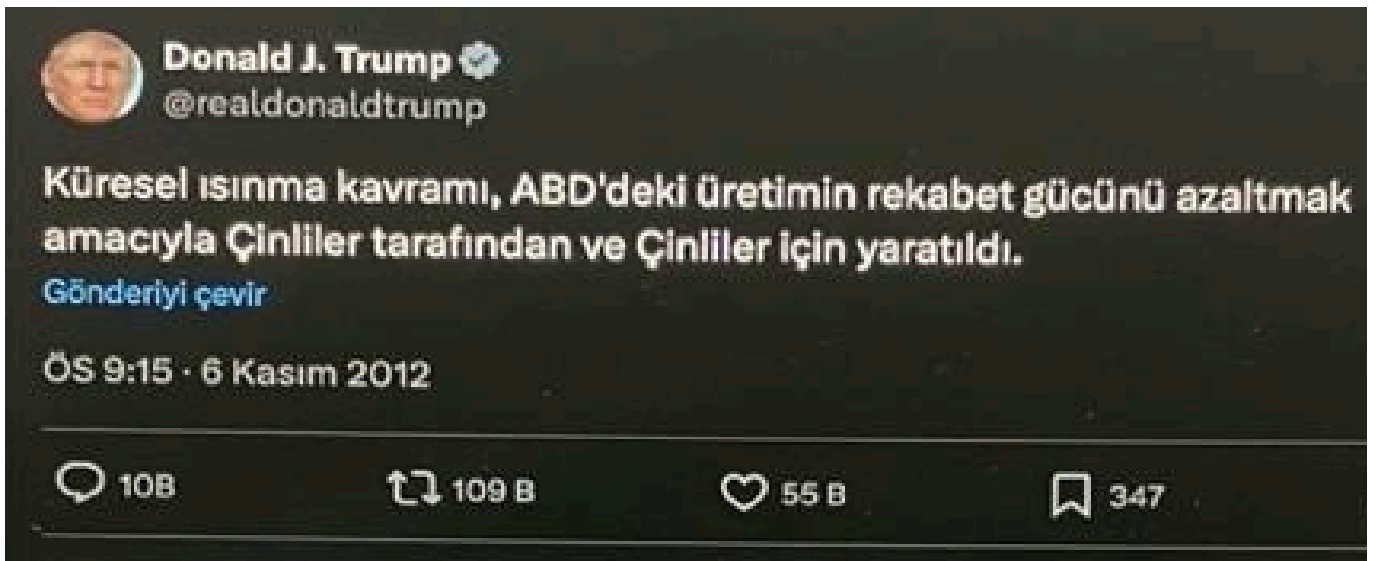
Görsel 1: Donald Trump ve iklim inkârına yönelik sözleri⁵

İklim değişikliği ve küresel ısınma gibi konulara yönelik olarak Trump'ın düşüncelerini derleyen yukarıdaki sloganik ifadeler BBC'nin internet sayfasından alınmıştır. İfadeler genel olarak gerçeklikten kopuk, popülist ve iklim değişikliğini inkâr eden bir niteliğe sahiptir.

"Climate change is a hoax." (İklim değişikliği bir aldatmaca)

Görsel 2: Trump ve küresel ısınma paylaşımı⁶

⁵ Kaynak: BBC, <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-51213003>, Erişim Tarihi: 25.01.2025

⁶ Kaynak: <https://x.com/realdonaldtrump/status/265895292191248385?lang=en>, Erişim Tarihi: 25.01.2025

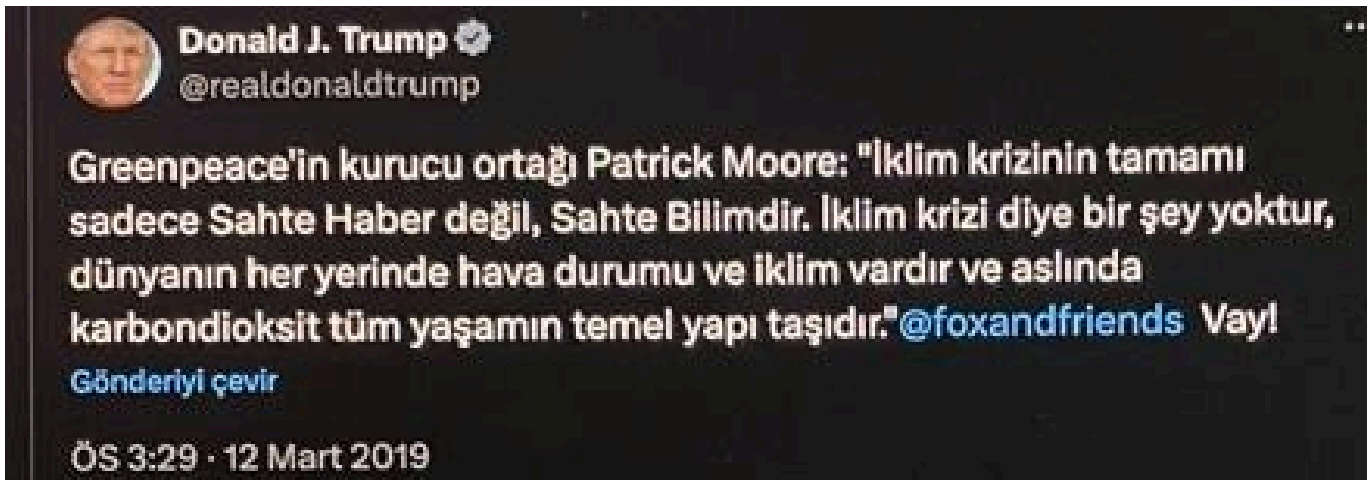
Donald Trump 6 Kasım 2012 tarihinde kişisel Twitter hesabından yaptığı yukarıdaki paylaşımda açık bir şekilde iklim değişikliği gibi evrensel bir olguyu bir dış düşman imgesine bağlamaktadır. Bu çok açık biçimde gerçeklikten kopmak ve mevcut bir olduğu kendi politik çıkarı için manipüle etmek anlamına gelmektedir. New York Times'da çıkan bir haberde yukarıdaki X paylaşımı konu alınarak, "Donald Trump iklim değişikliğini Çin'in bir aldatmacası olarak tanımladı" ifadesi geçmektedir. Haber şu şekilde devam ediyor:

"Trump 2012 yılında Twitter'da , iklim değişikliğinin Çin'in haksız bir ticaret avantajı elde etmek için uydurduğu bir aldatmaca olduğunu iddia eden birkaç mesaj paylaştı; muhtemelen Obama yönetiminin ABD'deki kömür tüketimini azaltma çabaları nedeniyle. Bay Trump, Twitter'a "Küresel ısınma kavramı, ABD imalatını rekabetçi olmaktan çıkarmak için Çinliler tarafından ve Çinliler için yaratıldı," diye yazdı. Bu mesaj 104.000'den fazla kez yeniden paylaşıldı ve yaklaşık 66.000 kez "beğenildi".⁷

Cumhuriyetçi Parti içinde iklim değişikliğini reddeden güçlü bir kesim bulunuyor ve bu kesim çevre politikalarının ekonomi üzerinde olumsuz etkileri olacağını ve sanayi üretimini kısıtlayacağını da savunuyor. Trump bu seçmen tabanına hitap ederek siyasi gücünü artırmak ve seçmen desteği kazanmak için iklim değişikliğini ve küresel ısınmayı görmezden gelen bir politika yürütmektedir. Onun bu stratejisi bilimsel verilerin aksine duygusal ve ideolojik bağlılığı ön plana çıkararak destekçileriyle daha güçlü bir bağ kurmasına olanak tanımaktadır.

"I don't believe in climate change: the weather changes, but the climate always changes." (İklim değişikliğine inanmıyorum: Hava değişiyor, ama iklim hep değişir.)

Görsel 3: Trump ve iklim krizi inkârı paylaşımı⁸

⁷ Kaynak: <https://www.nytimes.com/2016/11/19/world/asia/china-trump-climate-change.html>, Erişim Tarihi: 25.01.2025

⁸ Kaynak: https://x.com/realDonaldTrump/status/1105445788585467904?ref_src=twsrc%5Etfw%7Ctwcamp%5Etweetembed%7Ctwterm%5E1105445788585467904%7Ctwgr%5E5a84ecce, Erişim Tarihi: 01.02.2025

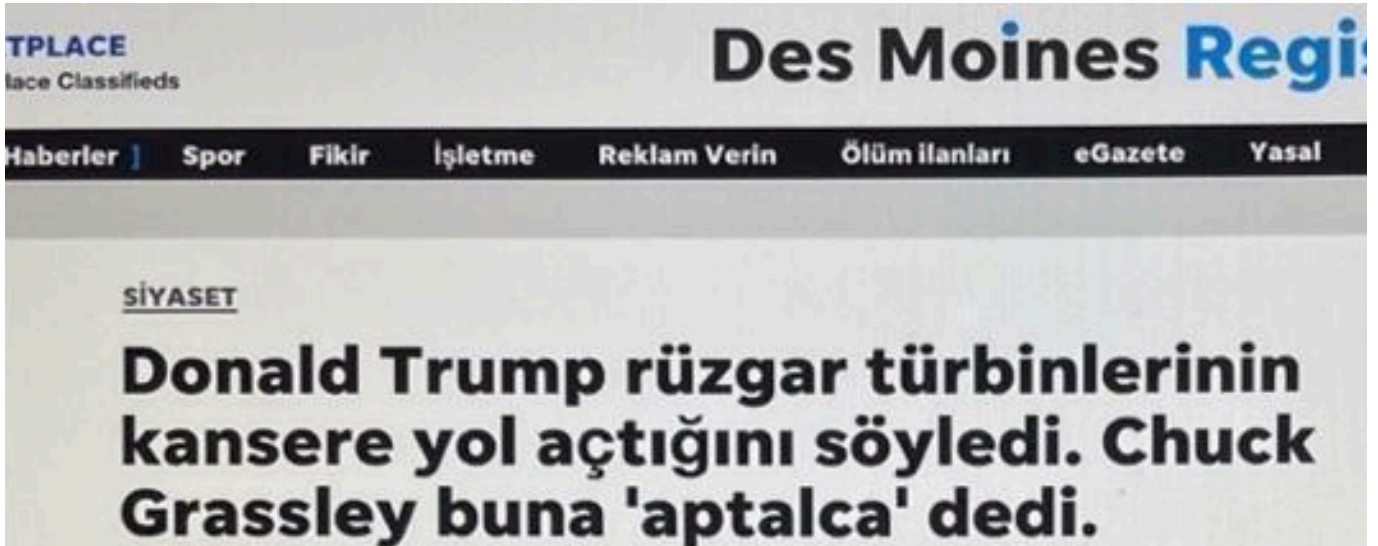
Trump, 12 Mart 2019 attığı bir tweette, "İklim krizinin tamamı sahte bilimdir, iklim krizi diye bir şey yoktur" diyerek iklimin her zaman değiştiğini ve mevcut endişelerin abartıldığını ima etmiştir. Associated Press gazetesi⁹, Trump'ın yukarıdaki açıklamalarını eleştirmiş, benzer şekilde BBC konuyu "Beyaz Saray'ın dışında kontrol altına alınmayan küresel ısınmanın ABD ekonomisine zarar vereceği yönündeki bulgular kendisine sorulduğunda, 'Buna inanmıyorum' dedi"¹⁰ şeklinde eleştirel bir tarzda haberleştirmiştir.

Trump ise bu konu kendisine sorulduğunda "Şu anda her zamankinden daha temiz durumdayız ve bu benim için çok önemli" şeklinde kendini savunan ifadeler kullanmaktadır. Öte yandan Trump hava kirliliği konusunda ise "Ama eğer biz temizsek, ama Dünya'daki her yer kirliyse, bu pek iyi değil!" şeklinde bir yaklaşım içindedir.

Donald Trump'ın "İklim değişikliğine inanmıyorum" şeklindeki açıklaması, bilimsel gerçeklerle çelişen ve siyasi-ekonomik çıkarlarla şekillenmiş bir söylem olarak değerlendirilebilir. İklim değişikliği, dünya çapında binlerce bilim insanı tarafından insan kaynaklı sera gazı emisyonlarının neden olduğu bir gerçek olarak kabul edilmiştir. NASA, IPCC (Hükümetler arası İklim Değişikliği Paneli) gibi saygın kurumlar, iklim değişikliğinin etkilerini ve aciliyetini defalarca raporlamıştır (IPCC, 2022). Trump'ın bu açıklaması, bilimsel konsensüsü reddeden ve iklim değişikliğini bir "inanç meselesi" olarak sunan bir yaklaşımı yansıtmaktadır.

"Wind turbines cause cancer" (Rüzgâr türbinleri kanser yapar)

Görsel 4: Rüzgâr türbinleri ve kanser iddiası¹¹.

⁹ Kaynak: <https://x.com/AP/status/1067153723200339969>, Associated Press. Erişim Tarihi: 01.02.2025

¹⁰ Kaynak: <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-46351940>, BBC. Erişim Tarihi: 01.02.2025

¹¹ Kaynak: <https://www.desmoinesregister.com/story/news/politics/2019/04/03/donald-trump-wind-turbines-chuck-grassley-iowa-idiotic/3356122002/> Des Moines. Erişim Tarihi: 01.02.2025

Görsel 5: Rüzgâr türbinleri kanser yapar mı?¹²

2 Nisan 2019'da Cumhuriyetçi bağışçılarla yaptığı bir etkinlikte Trump, rüzgâr türbinlerinin sesinin kansere neden olabileceğini iddia etmiştir. Bununla birlikte Amerika'da birçok gazete bu açıklamaları eleştirmektedir. Örneğin, USA Today gazetesi bu konuyu haberleştirerek bunun bilimsel temelden tamamen yoksun bir iddia olduğunu belirtmektedir. BBC' de 10 Nisan 2019'da çıkan bir başka haberde Trump'ın yaklaşımı eleştirilerek "Rüzgâr enerjisinin korkulacak bir canavar değil, Amerikan ekonomisinin büyüyen bir parçası olduğu" belirtilmektedir. Gazete, 2020 Demokrat başkan adayının söylediklerine yer vererek, Trump'ın yel değirmenlerinden gelen gürültünün kansere yol açtığı iddiasının gülünç olduğuna dikkat çekmektedir. Gazete ayrıca rüzgâr türbini servis teknisyenliğinin sektörün en hızlı büyüyen ikinci iş kolu olduğunu da belirtmektedir.¹³

Rüzgâr türbinleri, temiz ve yenilenebilir enerji kaynakları arasında önemli bir yere sahiptir ve iklim değişikliğiyle mücadelede kritik bir rol oynamaktadır. Ayrıca rüzgâr türbinlerinin insan sağlığı üzerinde kanser gibi ciddi hastalıklara neden olduğuna dair hiçbir kanıt veya bilimsel çalışma bulunmamaktadır. Trump'ın bu politikası, ilk bakışta tamamen irrasyonel gibi görünse de onun bu tür açıklamalarının ardında fosil yakıt endüstrisini destekleme amacının bulunduğu görülebilir. Nitekim Trump'ın bir diğer seçim sloganı da "Daha fazla fosil yakıtı ihtiyacımız var" şeklindedir. Trump, 26 Eylül 2016'da yapılan ilk başkanlık tartışmasında fosil yakıtların önemini vurgulayarak enerji bağımsızlığı için daha fazla fosil yakıt üretimine ihtiyaç duyulduğunu belirtmiştir.

¹² <https://www.usatoday.com/story/news/politics/2019/04/03/cancer-causing-wind-turbines-president-donald-trump-claim-blown-away/3352175002/> USA Today. Erişim Tarihi: 01.02.2025

¹³ <https://edition.cnn.com/2019/04/10/business/jay-inslee-wind-power-trump/index.html>, BBC. Erişim Tarihi: 01.02.2025

Görsel 6: Trump ve fosil yakıt isteği¹⁴

Trump, artan sıcaklıklarla mücadelede dünyanın en önemli girişimi olan Paris İklim Anlaşması'ndan çekilmiştir. Oysa iklim değişikliği, insanlık için varoluşsal bir tehdit oluşturmaktadır. Bilimsel veriler, fosil yakıt kullanımının azaltılması ve yenilenebilir enerji kaynaklarına geçişin acil bir gereklilik olduğunu göstermektedir. Trump'ın bu yaklaşımı da bu aciliyeti göz ardı ederek gelecek nesiller için ciddi çevresel, ekonomik ve sosyal riskler yaratmaktadır. Elbette bu politik yaklaşım bilimsel değildir, şimdiyi yani kısa vadeyi ve biz duygusunu önceleyen ancak hakikati önemsemeyen bir post-truth politika örneğidir. Michel Maffesoli'nin belirttiği üzere "Modernite bireyi merkeze alan ilerlemeci, rasyonel ve geleceğe odaklı (orta ve uzun vade) iken post-modernite duygulara, şimdiye (kısa vadeye) ve bize odaklanmış durumdadır" (Maffesoli, 2020). Bununla birlikte iklim değişikliğine yönelik bu tür inkârcı politikalar, doğal olarak iklim değişikliğiyle mücadele için gerekli olan temiz enerji geçişini engelleyebilir.

Brezilya ve Jair Bolsonaro'nun Söylemleri

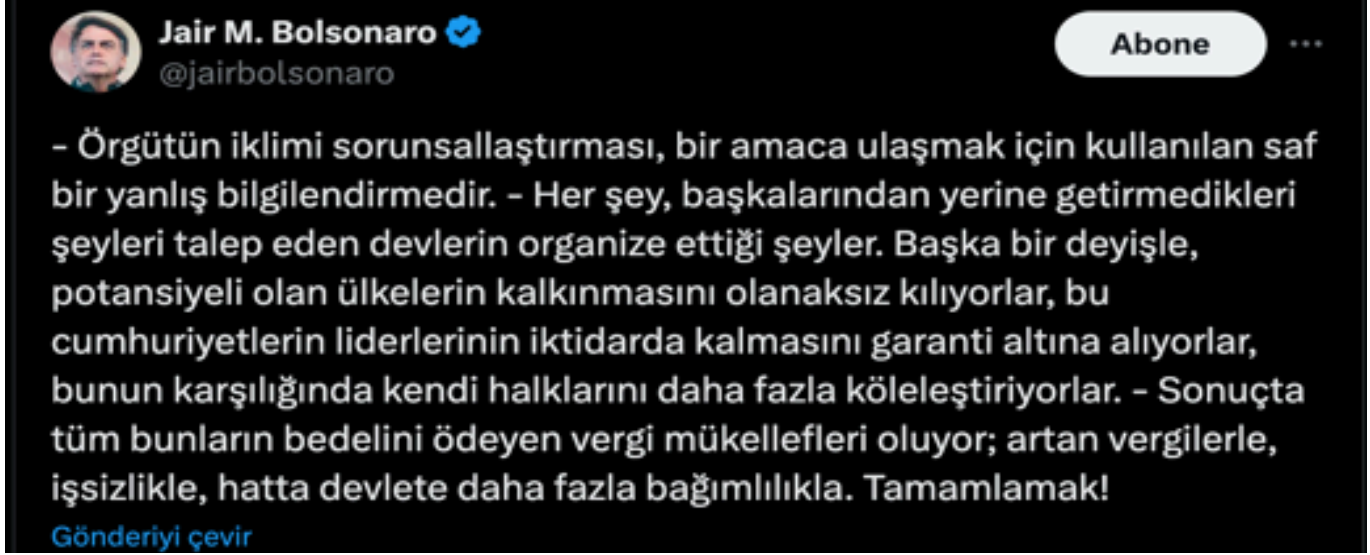
Bolsonaro, Brezilya'da çevre ve iklim politikaları konusunda tartışmalı bir lider olarak öne çıkmıştır. 2019-2022 yılları arasında iktidarda bulunan Bolsonaro'nun politikaları Amazon ormanlarının korunmasına yönelik çevre yasalarının gevşetilmesini ve ormanlık alanların madencilik ile tarım faaliyetlerine açılmasını içermektedir. Bu politikalar Amazon ormanlarında yasa dışı madencilik ve kerestecilik faaliyetlerinin artmasına neden olmuş ve yerli halkların yaşam alanlarını tehdit etmiştir (Americas Quarterly, 2025). Bolsonaro'nun politikaları, kısa vadeli ekonomik çıkarları ön planda tutarken, uzun vadeli çevresel ve

¹⁴ Kaynak: <https://www.bbc.com/news/articles/c20px1e05w0o>, BBC. Erişim Tarihi: 01.02.2025

ekonomik riskleri göz ardı etmiştir. Aşağıda Bolsonaro'nun seçim çalışmalarında öne çıkan iklim değişikliği inkârı konusundaki demeç ve söylemleri yer almaktadır.

"Environmentalists are obstacles to the economy" (Çevreciler ekonomiye engel oluyor)

Görsel 7: Bolsonaro ve iklim inkârı paylaşımı¹⁵

Bolsonaro X hesabında yaptığı bir paylaşımda iklim konusundaki bilimsel açıklamaları yanlış bilgilendirme olarak tanımlıyor ve bu tür yaklaşımların potansiyeli olan bir ülkenin kalkınmasının önüne geçtiğini ve bundan hep yoksul kesimlerin zarar gördüğünü belirtiyor. Bolsonaro'nun paylaşım ve açıklamalarına bakıldığında onun çevreyi savunan aktivistleri, Brezilya'nın ulusal çıkarlarını engelleyen ve ülke ekonomisini düşünmeyen düşmanlar olarak görme eğilimde olduğu söylenebilir.

Görsel 8: Bolsonaro ve ekonominin önceliği¹⁶

¹⁵ Kaynak: <https://x.com/jairbolsonaro/status/1788544870514037182>, Erişim Tarihi: 02.02.2025

¹⁶ Kaynak: <https://www.americasquarterly.org/article/making-economic-sense-of-bolsonaros-environment-views/>, Americasquarterly, Erişim Tarihi: 02.02.2025

America's Quarterly gazetesinde çıkan haber ise, "Brezilya Devlet Başkanı Jair Bolsonaro'nun COP 25 olarak bilinen BM iklim konferansına katılmaktan çekildiğini belirtti. Gazetenin haberine göre, Bolsonaro bu hafta sonu Brezilya'nın çevre konusunda "dünyaya hiçbir şey borçlu olmadığını" ve hükümetinin ekonomik kalkınmayı çevresel kaygıların önüne koyacağını söyledi." Benzer şekilde, Sputnik Türkiye'nin haberinde¹⁷ ise şöyle denildi: "Çevre politikaları ile ilgili yaptığı değişikliklerle gündemde olan Brezilya'nın seçilen yeni Devlet Başkanı Jair Bolsonaro' dan bir hamle daha geldi. "Bolsonaro, Dünyanın akciğerleri' olarak anılan Amazon ormanlarında ekonomik girişimlere izin vereceğini açıkladı."

Bolsonaro'nun mevcut söylemlerinin çevre koruma ile ekonomik büyüme arasında bir çatışma olduğu inancına dayandığı görülmektedir. Ona göre, Brezilya'nın Amazon gibi doğal kaynaklarını kullanması, ülkenin ekonomik kalkınması için bir zorunluluktur. O çevrecileri ise bu kaynakların kullanımını sınırlayarak ekonomik büyümeyi engellemekle suçlamaktadır. Ancak bu yaklaşımın ekonomik kazanım durumunda dahi çok kısa vadeli bir bakış açısı olduğu unutulmamalıdır.

"The Amazon is ours!" (Amazon bizimdir)

Görsel 9: Bolsonaro'nun amazona yaklaşımı¹⁸

The Guardian'ın haberine göre Brezilya'nın aşırı sağcı Devlet Başkanı Jair Bolsonaro, Amazon'un Brezilya'ya ait olduğunu ve Avrupa ülkelerinin kendi işlerine bakabileceklerini, çünkü kendi çevrelerini çoktan yok

¹⁷ Kaynak: <https://anlatilaninotesi.com.tr/20181217/Bolsonaro-amazon-ekonomik-girisimlere-aciyor-1036670325.html>, Sputnik Türkiye. Erişim Tarihi: 02.02.2025

¹⁸ Kaynak: <https://www.theguardian.com/world/2019/jul/19/jair-bolsonaro-brazil-amazon-rainforest-deforestation>, The Guardian. Erişim Tarihi: 02.02.2025

ettiklerini söyledi. Habere göre Bolsonaro, kendi hükümetinin [ormansızlaşmadaki endişe verici artışı gösteren uydu verilerini](#) de "yalan" olarak niteledi. Haberde Bolsonaro'nun şu ifadelerine yer verildi.

"Amazon'un dünya için önemini anlıyoruz ama Amazon bizimdir. Geçmişte gördüğümüz ve herkes için korkunç olan türden bir politika daha olmayacak. Herkesten daha fazla [yağmur ormanını] koruyoruz. Dünyadaki hiçbir ülkenin Amazon hakkında konuşma ahlaki hakkı yoktur. Kendi ekosistemlerinizi yok ettiniz."

Amazon yağmur ormanları, dünyanın en büyük tropikal ormanı olarak küresel iklim düzeni için hayati bir role sahiptir. Atmosferdeki karbondioksiti emerek iklim değişikliğini yavaşlatır ve dünya çapında hava düzenlerini etkiler. Ayrıca, dünya biyolojik çeşitliliğinin yaklaşık %10'unu barındıran Amazon, ekolojik açıdan benzersiz bir öneme sahiptir. Ormanların yok edilmesi, su, toprak ve tarım politikalarıyla doğrudan bağlantılıdır.

Hidroelektrik santrallerin akarsular üzerindeki tahribatı, endüstriyel tarımın yeraltı su kaynaklarını tüketmesi, yenilenemeyen enerji kaynaklarının sınırsız kullanımı ve endüstriyel atıklar ile kirleticilerin toprağı bozması gibi acil müdahale gerektiren sorunlar, orman ekosistemlerine ciddi zararlar vermektedir (Bozok ve Bozok, 2022, s. 79).

Bolsonaro'nun "Amazon bizimdir" söylemi bu küresel önemi göz ardı ederek, Amazon'un yalnızca Brezilya'nın ulusal çıkarlarına hizmet etmesi gerektiği fikrini öne çıkarır. Bu yaklaşım Amazon'un korunmasının tüm insanlık için bir sorumluluk olduğu gerçeğiyle çelişmektedir. Bolsonaro'nun "Herkesten daha fazla koruyoruz" iddiası ise verilerle örtüşmemektedir. Onun yönetimi sırasında Amazon'daki ormansızlaşma oranları önemli ölçüde artmış ve yangınlar rekor seviyelere ulaşmıştır (IPCC, 2022). İklim değişikliği gibi küresel sorunlar tüm ülkelerin ortak çabasını gerektirmektedir. Bolsonaro'nun bu söylemi, Brezilya'nın uluslararası toplumla işbirliği yapma konusundaki isteksizliğini göstermektedir ve iklim kriziyle mücadele çabalarını zayıflatmaktadır.

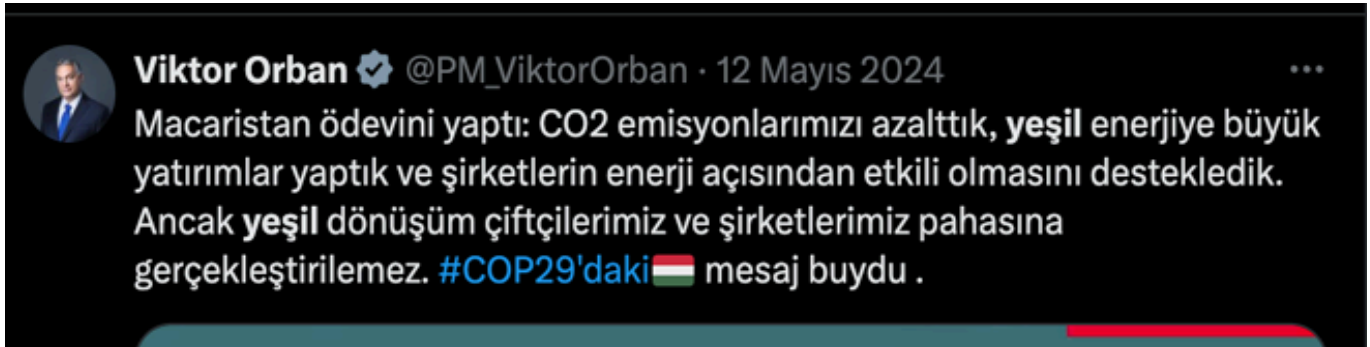
Öte yandan Bolsonaro'nun bu yaklaşımı onun bir çevre düşmanı olmasından değil, birtakım ekonomik ve politik gerekçelerle açıklanabilir. Ekonomik açıdan Amazon politikaları, özellikle tarım ve madencilik sektörlerini desteklemeye yöneliktir. Amazon bölgesi tarım arazisi açma ve madencilik faaliyetleri için büyük bir potansiyele sahiptir. Bolsonaro, bu sektörlerin ekonomik büyümeyi hızlandıracağını savunarak, çevre koruma önlemlerini gevşetmiş ve ormansızlaşmayı artıran adımlar atmıştır. Halka yönelerek herkesin daha düşük maliyetle enerji tüketceği ve ekonomik seviyenin yükseleceği söylendiğinde bu topluma cazip gelen bir yaklaşım biçimine dönüşmektedir.

Macaristan'da Viktor Orban ve İtalya'da Giorgia Meloni'nin söylemleri

Viktor Orban 2010 yılından itibaren Macaristan Başbakanı olarak görev yapmaktadır. Orban'ın iklim, yeşil dönüşüm ve çevre politikalarına dair söylemleri, genellikle Macaristan'ın ulusal çıkarlarını ön planda tutan

ekonomik çıkar temelli bir yaklaşımı yansıtmaktadır. Bu söylemler, AB'nin yeşil politikalarına yönelik eleştirileri ve adil bir geçiş süreci talebini içermektedir.

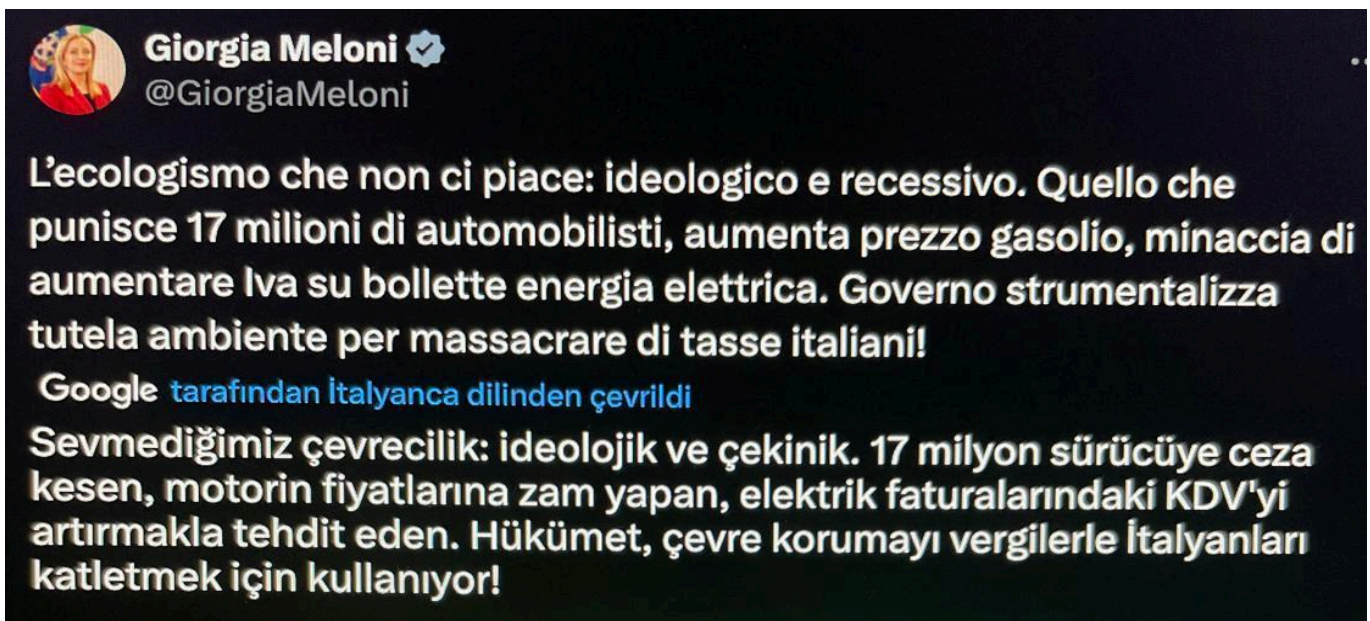
Görsel 10: Orban ve şartlı yeşil dönüşüm ¹⁹

Orban, bu paylaşımında önce ekonominin düzeltilmesi sonra yeşili koruma gibi bir sıralama yapmakta ve uzun vadede hem Macaristan'a ve hem de tüm dünyaya zarar verecek bir olguya manipülatif bir şekilde ele almayı tercih etmektedir. Benzer başka bir açıklamasında, "Macaristan'ın Ekonomisi Yeşil Dönüşüm Uğruna Feda Edilemez" diyerek ekonomi temelli ve popülist bir yaklaşımını sürdürmektedir.

Giorgia Meloni ise 2022 yılından beri İtalya Başbakanıdır ve çevreyi koruma konusunda ideolojik değil, pragmatik bir yaklaşım benimsemektedir. Ona göre insanı merkeze alarak doğayı korumak gerekmektedir. Genel olarak Meloni, ekonomik ve sanayi çıkarlarını önceleyen, fosil yakıtların hızla terk edilmesine karşı çıkan, ancak yenilenebilir enerji ve nükleer enerjiyi stratejik bir seçenek olarak gören bir yaklaşım benimsemektedir.

Görsel 11: Meloni ve çevreciliğe yaklaşımı²⁰

¹⁹ Kaynak: https://x.com/search?q=from%3APM_ViktorOrban%20Green%20Transformation&src=typed_query, Erişim Tarihi: 01.02.2025

²⁰ Kaynak: https://x.com/search?q=from%3AGiorgiaMeloni%20global%20warming&src=typed_query&f=top, Erişim Tarihi, 01.02.2025

Meloni, bir paylaşımında, “Sevmediğimiz çevrecilik ideolojik olan ve İtalyanlara zarar veren çevreciliktir” ifadelerine yer vermektedir. Burada da benzer şekilde popülist bir tutum benimsenmekte ve çevre hareketlerinin İtalyan ekonomisine zarar verdiğini ima etmektedir. Yukarıdaki liderlerin yaklaşımları Laclau’nun (2005), liderlerin çatışmaları kullanarak halkın duygusal tepkilerini mobilize ettiği yaklaşımıyla örtüşmektedir.

Araştırma bulgularının analizi ve tartışma

Ekonomik ve politik bağlam

Seçilen ülke liderlerinin söylemleri iklim politikaları, ekonomik çıkarlar ve enerji güvenliği bağlamında incelendiğinde, fosil yakıtlara dayalı büyüme stratejisinin ön planda olduğu görülmektedir. Trump’ın başkanlığı döneminde çevresel düzenlemeleri gevşetme ve yerli petrol, doğalgaz ile kömür üretimini artırma politikaları, enerji bağımsızlığı sağlama ve sanayi sektörünü destekleme hedefleriyle meşrulaştırılmıştır. Trump başta olmak üzere yukarıda bahsi geçen liderler, yenilenebilir enerji yatırımlarının fosil yakıtlara kıyasla daha maliyetli olduğunu ve sıkı çevresel düzenlemelerin ülkelere ekonomilerine zarar vereceğini ve kendilerini küresel rekabette dezavantajlı hale getirdiğini savunmaktadırlar. Bolsonaro, “Amazon bizimdir” söylemiyle ormanların küresel önemini göz ardı ederek, Amazon’un yalnızca Brezilya’nın ulusal çıkarlarına hizmet etmesi gerektiği fikrini öne çıkarmaktadır. Bu ekonomik temelli, milliyetçi ve popülist bir yaklaşımdır. Orban, Macaristan ekonomisinin yeşil dönüşüme feda edilemeyeceğini söyleyerek benzer bir tutum takınmaktadır. Meloni ise biz İtalya’ya zarar veren çevreciliği sevmiyoruz diyerek örtük biçimde halkın ekonomisi ile çevrecileri karşı karşıya getiren bir söylem benimsemektedir. Duijndam & Beukering’in (2021) ileri sürdüğü üzere ekonomik faktörler sağ popülizm ile bir araya geldiğinde Avrupa’daki halkın iklim değişikliğine yönelik tutumlarını negatif biçimde etkileyebilmektedir.

Ancak bu politikalar uzun vadede sürdürülebilir ekonomik kalkınmayı tehdit eden bir paradigma sunmaktadır; çünkü küresel enerji piyasalarında yenilenebilir enerjiye yönelik dönüşüm hızlanırken fosil yakıt odaklı stratejiler bu ülkelerin gelecekteki rekabet gücünü zayıflatma riskini taşımaktadır. Ayrıca, iklim değişikliğinin yol açtığı ekonomik maliyetler -artan doğal afetler, tarımsal verim kaybı ve sağlık harcamalarındaki yükseliş- göz ardı edildiğinde kısa vadeli kazançların uzun vadeli ekonomik istikrarsızlığa yol açabileceği gerçeği gözden kaçırılmaktadır. Bu bağlamda, Trump ve diğer liderlerin enerji politikaları kısa vadeli ekonomik büyüme ve ulusal çıkar söylemiyle rasyonelleştirilse de, uzun vadeli riskleri artıran bir yaklaşım olarak eleştirilmektedir. Tsing ve diğerlerine (2019) göre Antroposen, farklı toplulukların çeşitli tarihlerini ve deneyimlerini tanıyan incelikli bir anlayış gerektirmektedir. Kısa vadeli ve hemen şimdi kazanç odaklı bir yaklaşım biçimiyle insanın doğaya verdiği tahribatı önlemek mümkün değildir.

Fosil yakıt destekli büyüme modelinin savunulması, klasik ekonomi teorilerinde sıkça göz ardı edilen olumsuz dışsallıkları artırmaktadır. Örneğin, karbon emisyonlarının yol açtığı çevresel zararlar piyasa mekanizması içinde doğrudan maliyetlendirilmediği için, kısa vadeli ekonomik kazançlar yanıltıcı bir refah algısı yaratmaktadır. Ancak, çevresel ekonomik modeller göstermektedir ki emisyonların neden olduğu iklim değişikliği; altyapı zararları, sağlık harcamalarındaki artış, sigorta maliyetlerinin yükselmesi ve biyoçeşitlilik kaybı gibi uzun vadeli ekonomik kayıplara yol açmaktadır.

Ayrıca, enerji politikaları bağlamında değerlendirildiğinde fosil yakıt sektörüne yönelik teşvikler yenilenebilir enerji sektörüne yapılabilecek yatırımları baskılamış ve örneğin ABD'nin küresel enerji dönüşümünde lider olma potansiyelini sınırlamıştır. Enerji arz güvenliği açısından fosil yakıtlara bağımlılığı artırmak, küresel enerji krizleri karşısında ülkeleri daha kırılgan hale getirme riskini taşımaktadır. Dolayısıyla, ilgili liderlerin politikaları yalnızca çevresel açıdan değil, uzun vadeli ekonomik sürdürülebilirlik ve enerji güvenliği açısından da eleştirel bir perspektifle ele alınmalıdır.

İklim İnkarcılığı, Popülizm ve Post-Truth

Yukarıdaki liderlerin iklim politikalarına yaklaşımı yalnızca ekonomik çıkarlar ve enerji politikaları açısından değil, aynı zamanda Antroposen çağının getirdiği ekolojik krizler ve post-truth (hakikatin önemsizleşmesi) siyaset bağlamında da değerlendirilmelidir. Antroposen, insan faaliyetlerinin dünya sistemleri üzerindeki dönüştürücü etkisini vurgularken, seçilen popülist liderlerin politikaları bu etkiyi göz ardı ederek fosil yakıtlara dayalı büyüme modelini sürdürme çabasını yansıtmaktadır. Paris İklim Anlaşması'ndan çekilme kararını ekonomik bir zorunluluk olarak sunan Trump, çevresel düzenlemeleri azaltmanın Amerikan işçilerini koruyacağını ve piyasanın kendiliğinden temiz teknolojilere yöneleceğini iddia etmiştir. Ancak bu söylem, post-truth siyasetinin tipik özelliklerini taşımaktadır; bilimsel konsensüs, ekonomik çıkarlar lehine itibarsızlaştırılmış, halkın kaygıları duygusal ve popülist argümanlarla şekillendirilmiştir. Bu strateji, iklim krizinin nesnel bir gerçeklik olarak ele alınmasını zorlaştırırken, politik ve ideolojik kutuplaşmayı derinleştirmiştir. Sonuç olarak, bu tür lider söylemleri Antroposen'in ortaya koyduğu çevresel sınırları dikkate almayan ve post-truth siyasetinin hakikatle kurduğu esnek ilişki üzerinden meşrulaştırılan bir politik yönelim olarak değerlendirilebilir. Fischer'ın (2022) belirttiği üzere post truth ile popülizm arasında sıkı bir ilişki vardır. Post-truth dönemde bilimsel uzmanlıklar göz ardı edilir ve seçmen tabanına hitap etmek önem kazanır. Veriler, bu görüşlerle örtüşmektedir.

Yukarıdaki liderlerin genel olarak küresel ısınma ve iklim değişikliğini inkâr etmeleri hakikatin önemsizleşmesi ve popülizm bağlamında değerlendirildiğinde bilimsel kanıtların yerini manipülatif ve ideolojik söylemlerin aldığı, uzman görüşlerine duyulan güvenin azaldığı ve doğrulanabilir bilginin siyasi çıkarlar doğrultusunda çarpıtıldığı söylenebilir. Bu liderlerin iklim değişikliğine ilişkin gerçek dışı söylemleri

bu yaklaşımın açık bir yansımasıdır; bilim insanlarının geniş çaplı uzlaşısına ve iklim raporlarına rağmen iklim değişikliğini bir aldatmaca veya ekonomiye zarar veren bir unsur olarak nitelendirmek gerçeklikle açıklanamaz. Ancak popülist siyaset, bu konuyu ekonomik büyüme ve enerji bağımsızlığı söylemleriyle açıklayarak halk desteğini arkasına almak istemiş ve bazı ülkede bunu başarabilmiştir. Öte yandan yukarıdaki söylemleri dile getiren liderlere halkın büyük bir çoğunluğu sadece sempati duymamış büyük oranda oy vererek onları iktidara da taşımışlardır. Bu durum lider söylemlerinin genel olarak onaylandığı anlamına gelmektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde iklim değişikliğini inkâr etme, elit karşıtlığı ve manipülatif bir söylemle birleşmektedir. Popülist liderler, bilimsel gerçeklikleri siyasi elitlerin veya uluslararası kuruluşların çıkarlarına hizmet eden bir dayatma olarak sunarak, halkın mevcut kaygılarını ve güvensizliklerini kendi lehlerine mobilize edebilirler. Trump, çevresel düzenlemeleri ve uluslararası iklim anlaşmalarını “Amerikan işçilerine zarar veren bürokratik kısıtlamalar” olarak tanımlayarak, iklim krizini küresel bir sorun olarak değil, ABD’nin ekonomik çıkarlarına zarar veren bir dış müdahale olarak çerçevelemiştir. Bu bağlamda, popülist söylem ve hakikatin önemsizleşmesi iç içe geçerek, bilimsel gerçeklerin itibarsızlaştırılmasını, politik ajandaya uygun alternatif anlatıların üretilmesini ve toplumun belirli kesimlerinde iklim değişikliği konusunda bilinçli bir şüphecilik yaratılmasını sağlamıştır. Nihayetinde Trump’ın iklim inkârı, post-truth siyasetin ve popülist liderlerin bilime karşı geliştirdiği stratejilerin bir örneği olarak değerlendirilebilir.

Giorgia Meloni ve Viktor Orban’ın iklim söylemleri, post-truth döneminin karakteristik özelliklerini taşıyarak politik ve ekonomik çıkarların ön planda tutulduğu bir yaklaşımı yansıtmaktadır. Meloni, çevre politikalarını ideolojik bir dayatma olarak görmekte ve AB’nin iklim hedeflerini "endüstriyel intihar" olarak tanımlamaktadır. Bu söylemler, ekonomik çıkarların korunması adına çevresel düzenlemelere karşı bir direnç geliştirildiğini göstermektedir. Meloni’nin çevreciliğe karşı ideolojik temelli söylemleri çevre politikalarını ulusal çıkarlar ekseninde yeniden şekillendirme çabasının bir göstergesidir. Benzer bir şekilde, Viktor Orban da Macaristan’ın ekonomik çıkarlarını ön planda tutarak yeşil dönüşümü eleştirmektedir. Orban, yeşil dönüşümü çiftçilere ve şirketlere zarar veren bir unsur gibi göstererek tüm ekonomik sorunların nedenini çevreci politikalara bağlamaktadır. Bu yaklaşım, çevreci hareketleri bir tür dış güç veya dış düşman gibi göstermek anlamına gelebilir. Orban’ın bu söylemi, iklim değişikliği ile ilgili bilimsel verileri görmezden gelerek ekonomik korkuları tahrik eden bir popülist stratejiyi temsil etmektedir. Genel olarak tüm bu söylemler halkı manipüle ederek onların desteğini almayı başarmış görünmektedir. Bu durumda bilimsel gerçekleri önemsizleştirirken, ekonomik ve ulusal kimlik temelli argümanlarla kamuoyunu ikna edilmektedir. Bu durum iklim politikalarının uygulanabilirliğini ve kamu desteğini olumsuz yönde etkilemekte, uzun vadeli sürdürülebilirlik hedeflerini tehlikeye atmaktadır.

Sonuç ve öneriler

Post-truth siyaseti, genellikle kısa vadeli politik ve ekonomik çıkarları önceleyerek uzun vadeli ekolojik sorunları göz ardı eden bir anlayış benimsemektedir. Bu durum, özellikle Antroposen çağında ortaya çıkan ekolojik krizlerle mücadeleyi zorlaştırmaktadır. Fosil yakıt endüstrisi, iklim değişikliğiyle mücadele politikalarının önündeki en büyük engellerden biri olarak öne çıkmakta ve ekonomik çıkarlarını korumak için iklim bilimini reddetmekte veya çarpıtabilmektedir. Liderlerin, irrasyonel gibi görünen yaklaşımlarının ardında, kısa vadeli olsa da belirli çıkar ilişkileri bulunmaktadır. Post-truth siyaseti, bu tür çıkarlara hizmet etmede son derece kullanışlı bir araçtır; bu bağlamda, çevresel gerçekleri reddeden söylemler popülist bir söylem çerçevesinde geniş kitlelere yayılmaktadır.

Bu siyaset biçimi, "hemen şimdi çıkarım için çalışacağım, geleceği önemsemiyorum" anlayışının kurumsallaşmış bir versiyonu olarak değerlendirilebilir. Seçim döngülerine ve kısa vadeli ekonomik kazançlara odaklanan liderler, çevre düzenlemelerini gevşeterek kısa vadede ekonomik büyümeyi teşvik etseler de, uzun vadede bu yaklaşımın ekolojik krizleri daha da derinleştirdiği açıktır. Bu noktada, Donald Trump, Jair Bolsonaro, Giorgia Meloni ve Viktor Orbán gibi liderlerin söylemleri dikkat çekmektedir. Bu liderler, iklim değişikliğini "aldatmaca" olarak niteleyerek fosil yakıt endüstrisini destekleyen politikaları savunmuşlardır. Post-truth siyaseti, bilimsel gerçeklerin ve ekolojik aciliyetin göz ardı edilmesini beraberinde getirmektedir. Çalışmada ele alınan liderlerin söylemleri incelendiğinde, iklim değişikliği gibi bilimsel olarak kanıtlanmış gerçeklerin, ideolojik veya ekonomik nedenlerle inkâr edildiği görülmektedir. Örneğin, Trump ve Bolsonaro gibi liderler, iklim değişikliğini "doğal bir süreç" olarak çerçeveleyerek bilim insanlarını "panik yaratmakla" suçlamaktadır. Bu tür söylemler, toplumun iklim değişikliğiyle ilgili farkındalığını azaltmakta ve acil eylem ihtiyacını zayıflatmaktadır. Huber'in (2020) belirttiği üzere, popülist eğilimlere sahip bireyler iklim değişikliği konusunda daha fazla şüpheci olup, çevreyi koruma önlemlerine genellikle karşı çıkmaktadırlar. Bunun yanı sıra, sosyal medya ve geleneksel medya da yanlış bilgilerin yayılmasında kritik bir rol oynamaktadır. İklim değişikliğiyle ilgili yanlış veriler veya abartılı iddialar, toplumun gerçekleri anlamasını engelleyerek dezenformasyonu yaygınlaştırmaktadır. İklim karşıtı ve gerçek dışı bilgilerin sosyal medya üzerinden dolaşıma sokulması, genellikle belirli çıkar grupları tarafından gerçekleştirilmekte ve post-truth siyasetinin temel bir aracı haline gelmektedir. Bu nedenle, post-truth siyasetinde manipülatif ve popülist retoriklerin baskın olduğu görülmektedir.

Sonuç olarak, post-truth siyaseti, Antroposen'in ekolojik gerçekleriyle çelişen bir yaklaşım sergileyerek kısa vadeli politik ve ekonomik çıkarları incelemekte ve sürdürülebilirlik kavramını göz ardı etmektedir. Bu yaklaşım, iklim değişikliği, biyolojik çeşitlilik kaybı ve çevre kirliliği gibi küresel krizlerin derinleşmesine neden olmaktadır. Ancak, bu çatışmanın aşılması için bilimsel gerçeklere dayalı politikaların benimsenmesi

ve toplumun ekolojik farkındalığının artırılması gerekmektedir. Post-truth çağında sosyal medya da bilimsel gerçeklerin vurgulanması için kullanılabilir; böylece Antroposen'in gerektirdiği sürdürülebilir ve adil bir gelecek inşa edilebilir. Toplum, rasyonel bir yaklaşımı benimsediği ölçüde, sosyal ve geleneksel medya da çevre bilincinin oluşturulması ve bilimsel gerçeklerin savunulması amacıyla etkili bir şekilde kullanılabilir. Bu çalışmanın bulguları, post-truth döneminde lider söylemlerinin bilimsel gerçekleri itibarsızlaştırmak amacıyla popülist bir biçimde kullanıldığını ortaya koymaktadır. Trump, Meloni, Orbán ve Bolsonaro gibi liderlerin iklim politikalarını ulusal çıkarlar ekseninde yeniden şekillendirme çabaları, iklim değişikliğinin küresel bir kriz olarak ele alınmasını zorlaştırmaktadır. Bu durum, uzun vadede ekolojik dengenin korunmasını tehlikeye atarak sürdürülebilir politikaların uygulanabilirliğini sınırlamaktadır. Bu nedenle, iklim değişikliğiyle mücadelede bilimsel kanıtlara dayalı, uzun vadeli ve uluslararası iş birliğine dayanan politikaların önemi bir kez daha vurgulanmalıdır. Bu bağlamda, çalışmanın sınırlılıkları da göz önünde bulundurulmalıdır. Özellikle Donald Trump, başkanlık dönemi boyunca iklim değişikliğine ilişkin en fazla sayıda açıklama yapmış, sosyal medya platformlarında yoğun içerik üretmiş ve bu konuda küresel çapta yankı uyandıran söylemler geliştirmiştir. Benzer şekilde, Jair Bolsonaro'nun Amazon politikalarına yönelik açık ve radikal söylemleri geniş bir medya yansıması bulmuştur. Buna karşılık, Giorgia Meloni ve Viktor Orbán'ın iklim değişikliğine ilişkin söylemleri göreceli olarak daha sınırlı bir veri kümesine sahiptir. Bu liderler, küresel medya gündeminde Trump ve Bolsonaro kadar geniş yer bulmamakta ve söylemleri daha çok uluslararası politik süreçler ile Avrupa Birliği'nin iklim politikalarına karşı tutumları bağlamında değerlendirilmektedir. Dolayısıyla, liderlerin söylem analizleri arasındaki kapsam farkı, yalnızca araştırmacının tercihiyle değil, söylem üretim yoğunluğu ve medya görünürlüğü gibi yapısal faktörlerle de şekillenmiştir.

Kaynakça

- Alpay, Y. (2020). Hakikat Askıda, *Pasajlar Dergisi: Post-Truth Çağı*, (2):4, 13-16.
- Boussalis, C., & Coan, T. G. (2016). Text-mining the signals of climate change doubt. *Global Environmental Change*, 36, 89-100.
- Bozok, M., & Bozok, N. (2022). Ormanlara, Sıcaklara ve Yangınlara Dair: 2021 Köyceğiz Orman Yangınlarının Sosyolojik İzdüşümleri. *ViraVerita E-Dergi*(15), 77-104. <https://doi.org/10.47124/viraverita.1090923>
- Buzogány, A., & Mohamad-Klotzbach, C. (2021). Populism and nature—the nature of populism: New perspectives on the relationship between populism, climate change, and nature protection. *Zeitschrift für Vergleichende Politikwissenschaft*, 15(2), 155-164. <https://doi.org/10.1007/s12286-021-00492-7>
- Cheung, H. (2020). Donald Trump: What is the president's environmental legacy? BBC, Erişim adresi: <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-51213003>.

- Cooke, N. A. (2017). Post-truth, truthiness, and alternative facts: Information behaviour and critical information consumption for a new age. *The Library Quarterly*, 87(3), 211-221.
- Corner, J. (2017). Fake news, post-truth and media–Political meanings in the public world. *European Journal of Communication*, 32(6), 377-382.
- Crutzen, P.J., Stoermer, E.F. (2021). The ‘Anthropocene’ (2000). In: Benner, S., Lax, G., Crutzen, P.J., Pöschl, U., Lelieveld, J., Brauch, H.G. (eds) *Paul J. Crutzen and the Anthropocene: A New Epoch in Earth’s History. The Anthropocene: Politik–Economics–Society–Science*, vol 1. Springer, Cham.
https://doi.org/10.1007/978-3-030-82202-6_2
- Çelik, B. (2020). Screening for Erdoğanism: Television, post-truth and political fear. *European Journal of Communication*, 35(4), 339-354. <https://doi.org/10.1177/0267323120903680>
- Çelik, N. (2021). Post-Truth Çağında Gerçekliğin Sosyal İnşasına Sosyolojik Bir Bakış. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(79), 1540-1555. <https://doi.org/10.17755/esosder.786973>
- Çelik, N. (2022). Yeni medyada bilginin üretimi ve paylaşımı sorunsalı. *Bir Yaşam Alanı Olarak Dijital Medya: Kuramlar, Uygulamalar, Tartışmalar*, F. Ayaz, B. Taşdelen (Ed.), ss. 55-72. Eğitim Yayınevi.
- Davies, W. (2016). The age of post-truth politics. *The New York Times*, 24(8), 6-8.
- Duijndam, S., & van Beukering, P. (2021). Understanding public concern about climate change in Europe, 2008–2017: the influence of economic factors and right-wing populism. *ClimatePolicy*, 21(3), 353-367.
<https://doi.org/10.1080/14693062.2020.1831431>
- Evi, A., & Ari, S. (2022). The post-truth phenomenon infiltrating the US political system, media, and populace: The critical thinking analysis about Donald Trump’s political leadership. *Journal of Liberty and International Affairs Institute for Research and European Studies - Bitola*, 8(2), 87-107.
<https://doi.org/10.47305/jlia2282087a>
- Farrell, J. (2016). Network structure and influence of the climate change counter-movement. *Nature Climate Change*, 6(4), 370-374.
- Fischer, F. (2022). Post-truth populism and scientific expertise: Climate and COVID policies from Trump to Biden. *International Review of Public Policy*, 4(1), 115-122. <https://doi.org/10.4000/irpp.2390>
- Forchtner, B. (2019). Climate change and the far right. *Wiley Interdisciplinary Reviews: Climate Change*, 10(5), e604. <https://doi.org/10.1002/wcc.604>
- Hambira, W., Saarinen, J., & Moses, O. (2020). Climate change policy in a world of uncertainty: changing environment, knowledge, and tourism in botswana. *African Geographical Review*, 39(3), 252-266.
<https://doi.org/10.1080/19376812.2020.1719366>
- Hamilton, S. (2019). I am uncertain, but we are not: a new subjectivity of the anthropocene. *Review of International Studies*, 45(04), 607-626. <https://doi.org/10.1017/s0260210519000135>

- Harambam, J., Grusauskaite, K., & de Wildt, L. (2022). Poly-truth, or the limits of pluralism: Popular debates on conspiracy theories in a post-truth era. *Public Understanding of Science*, 31(6), 784-798.
<https://doi.org/10.1177/09636625221092145>
- Huber, R. A. (2020). The role of populist attitudes in explaining climate change skepticism and support for environmental protection. *Environmental Politics*, 29(6), 959-982.
<https://doi.org/10.1080/09644016.2019.1708186>
- Huber, R. A., Fesenfeld, L., & Bernauer, T. (2020). Political populism, responsiveness, and public support for climate mitigation. *Climate Policy*, 20(3), 373-386.
- Laclau, E. (2005). *On populist reason*. Verso.
- Lewandowsky, S., Ecker, U. K., & Cook, J. (2017). Beyond misinformation: Understanding and coping with the “post-truth” era. *Journal of applied research in memory and cognition*, 6(4), 353-369.
<https://doi.org/10.1016/j.jarmac.2017.07.008>
- Lockwood, M. (2018). Right-wing populism and the climate change agenda: exploring the linkages. *Environmental politics*, 27(4), 712-732. <https://doi.org/10.1080/09644016.2018.1458411>
- Loseke, D. R. (2018). Narrative and the politics of meaning in a “post-fact” world. *Social Problems*, 65(1), 1-10.
- Maffesoli, M. (2020). *Post-modernite nedir? Nasıl bir krizin içindeyiz?* [Video]. Çeviri Konuşmalar. YouTube.
https://www.youtube.com/watch?v=Zbt_678W1tM
- McIntyre, L. (2018). *Post-truth*. MIT Press.
- Ozeke, O., Cay, S., Ozcan, F., Topaloglu, S., & Aras, D. (2018). Post-truth era and cardiology: After ORBITA, before CABANA. *Indian Heart Journal*, 70(3), 439-442. <https://doi.org/10.1016/j.ihj.2018.04.005>
- Palliser, A., & Dodson, G. (2019). Avoiding post-truth environmental conflict in New Zealand: communicating uncertainties in endangered species science. *Journal of Science Communication*, 18(4), A05.
<https://doi.org/10.22323/2.18040205>
- Rockström, J., Steffen, W., Noone, K., Persson, Å., Chapin, F., Lambin, É., ... & Foley, J. (2009). Planetary boundaries: exploring the safe operating space for humanity. *Ecology and Society*, 14(2).
<https://doi.org/10.5751/es-03180-140232>
- Russell, A. L. (2017). Truth and post-truth in public discourse. *Journal of Media Ethics*, 32(1), 12-24.
- Schmitt, E., & Li, H. (2019). Engaging truthiness and obfuscation in a political ecology analysis of a protest against the Pengzhou Petroleum Refinery. *Journal of Political Ecology*, 26(1), 579-598.
<https://doi.org/10.2458/v26i1.23118>
- Speed, E., & Mannion, R. (2017). The rise of post-truth populism in pluralist liberal democracies: Challenges for health policy. *International Journal of Health Policy and Management*, 6(5), 249-251.
<https://doi.org/10.15171/ijhpm.2017.19>

- Steffen, W.P., Crutzen, P.J., McNeill, J.R. (2021). The Anthropocene: Are Humans Now Overwhelming the Great Forces of Nature? (2007). In: Benner, S., Lax, G., Crutzen, P.J., Pöschl, U., Lelieveld, J., Brauch, H.G. (eds) *Paul J. Crutzen and the Anthropocene: A New Epoch in Earth's History*. Springer,. https://doi.org/10.1007/978-3-030-82202-6_9
- Thapa Magar, N., Thapa, B. J., & Li, Y. (2024). Climate Change Misinformation in the United States: An Actor–Network Analysis. *Journalism and Media*, 5(2), 595-613.
- Treen, K. M. D. I., Williams, H. T., & O'Neill, S. J. (2020). Online misinformation about climate change. *Wiley Interdisciplinary Reviews: Climate Change*, 11(5), e665.
- Tsing, A., Mathews, A., & Bubandt, N. (2019). Patchy anthropocene: landscape structure, multispecies history, and the retooling of anthropology. *Current Anthropology*, 60(S20), S186-S197. <https://doi.org/10.1086/703391>
- Van Poeck, K. (2019). Environmental and sustainability education in a post-truth era. An exploration of epistemology and didactics beyond the objectivism-relativism dualism. *Environmental Education Research*, 25(4), 472-491. <https://doi.org/10.1080/13504622.2018.1496404>
- Vosoughi, S., Roy, D., & Aral, S. (2018). The spread of true and false news online. *science*, 359(6380), 1146-1151.
- Waisbord, S. (2018). Truth is what happens to news: On journalism, fake news, and post-truth. *Journalism Studies*, 19(13), 1866-1878.
- Wolff, L., & Taddicken, M. (2024). Disinforming the unbiased: How online users experience and cope with dissonance after climate change disinformation exposure. *New Media & Society*, 26(5), 2699-2720.
- Wong-Parodi, G., & Feygina, I. (2019). Understanding and countering the motivated roots of climate change denial. *Global Environmental Change*, 58, 101943. <https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2019.101943>
- Zalasiewicz, J., Waters, C. N., Williams, M., & Summerhayes, C. P. (Eds.). (2019). *The Anthropocene as a geological time unit: a guide to the scientific evidence and current debate*. Cambridge University Press.

İnternet Kaynakçası

- BBC. (2004). *18 Kasım 2004 Basın Özeti*. Erişim adresi: https://www.bbc.com/turkish/pressreview/story/2004/11/041118_pressreview.shtml
- BBC. (2019). *Amazon yangınları: Neden yakılıyor, kim sorumlu, neler yapılabilir?* Erişim adresi: <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-49458142>
- BBC. (2019). *Trump defends climate policies amid criticism*. Retrieved from <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-51213003>

- BBC. (2020). *Boris Johnson's handling of the COVID-19 pandemic*. Retrieved from <https://www.bbc.com/news/uk-52493500>
- BBC. (2021). *Amazon yağmur ormanlarında ormansızlaşma rekor seviyede*. Erişim adresi: <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-57590640>
- Human Rights Watch. (2021). *Duterte's "war on drugs" and misinformation*. Retrieved from <https://www.hrw.org/news/2021/07/15/philippines>
- Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC). (2022). *Technical summary*. In *Climate change 2022: Impacts, adaptation and vulnerability* (AR6 WGII). Cambridge University Press. <https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg2/chapter/technical-summary/>
- İktisadi Kalkınma Vakfı (İKV). (2019). *Amazon yangınları ve AB ile ticari ilişkiler üzerindeki etkileri*. Erişim adresi: <https://www.ikv.org.tr/images/files/AMAZON%20YANGINLARI%20VE%20AB%20TALANININ%20GELECEK%20E%20C4%9E%20C4%B0.pdf>
- McGrath, M. (2020). *ABD başkanlık seçimleri iklim kriziyle küresel mücadeleyi nasıl değiştirebilir?* BBC, Erişim Adresi: https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-54605654?utm_source=chatgpt.com
- Phillips, T. (2020). *Bolsonaro downplays Covid-19 as "a little flu" amid rising cases*. The Guardian. Retrieved from <https://www.theguardian.com/world/2020/mar/24/bolsonaro-coronavirus-brazil-little-flu>
- Reuters. (2019). *Philippines' Duterte dismisses rights concerns in drug war*. Retrieved from <https://www.reuters.com/article/us-philippines-drugs-idUSKCN1V40EG>
- Reuters. (2021). *Australia PM Scott Morrison defends climate policies, vows to protect jobs*. Erişim adresi: <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/australia-pm-defends-climate-policy-2021-10-28/>
- Reuters. (2024, Aralık 19). *ABD, Paris iklim anlaşması kapsamında yeni hedefler belirledi*. Retrieved from <https://www.reuters.com/world/us/us-sets-new-paris-climate-target-that-trump-is-expected-ignore-2024-12-19/>
- The Guardian. (2020). *Boris Johnson under fire for COVID-19 herd immunity strategy*. Retrieved from <https://www.theguardian.com/world/2020/mar/15/boris-johnson-covid-19-herd-immunity-strategy>
- The Guardian. (2020). *PM Scott Morrison defends climate policies and asks Australians to be 'patient' over fires*. <https://www.theguardian.com/australia-news/2020/jan/02/pm-scott-morrison-defends-climate-policies-and-asks-australians-to-be-patient-over-fires>
- The Guardian. (2021). *Jair Bolsonaro's environmental policies criticized amid Amazon deforestation*. Retrieved from <https://www.theguardian.com/environment/2021/nov/02/jair-bolsonaro-brazil-environment>
- The Guardian. (2021). *Scott Morrison's climate policy under scrutiny at COP26 summit*. Erişim adresi: <https://www.theguardian.com/australia-news/2021/nov/02/scott-morrison-australia-climate-policy-cop26>